

АГУУЛГА

ХҮСНЭГТ	2
ОРШИЛ	3
I. ТӨСЛИЙН ЗОРИЛГО, ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН.....	4
I.1. Төслийн зорилго.....	4
I.2. Орд ашиглах тусгай зөвшөөрөл.....	4
I.3. Ордын нөөц.....	4
I.4. Ордын ТЭЗҮ.....	4
I.5. Ордын уулын ажлын төлөвлөгөө.....	4
I.7. Ордын БОННУ.....	4
I.8. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулсан аргачлал.....	4
I.9. Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуй нэгжийн танилцуулга:.....	4
II. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙН ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ.....	5
II.1 Ордын байршил.....	5
III.1. Ил уурхайн ашиглалтын системийн үндсэн хэмжээс	6
III.1.1. Доголын өндөр.....	6
III.1.2. Ажлын бус доголын өндөр	6
III.1.3. Ил уурхайн ерөнхий хажуугийн өнцөг.....	6
III.1.4. Ажлын доголын хажуугийн өнцөг.....	6
III.2. Ил уурхайн хүрээ хязгаар	6
III.4. Ил уурхайн ажиллах горим	7
III.5.1. Ил уурхай уулын ажлын календарьчилсан төлөвлөгөө	8
III.5.5. Шимт хөрсний хуулах хөрсний зузаан.....	9
III.5.6. Хөрсний овоолгын ажлын төлөвлөгөө.....	10
III.5.7. Ил уурхайн технологийн процесс	12
III.5.8. Ил уурхайн тээвэр	13
III.5.8.1. Ил уурхайн авто зам.....	13
IV. ЭЛС УГААН БАЯЖУУЛАЛТЫН ТЕХНОЛОГИ.....	13
IV.2. Гравитацийн баяжуулах процесс	14
IV.4.1.1. Ажилчдын унд-ахуйд усны хэрэглээ:.....	16
IV.4.1.2. Технологийн усны хэрэгцээ:	16
IV.4.1.3. Ил уурхайн усны хэрэглээ:.....	16
V. Барилга байгууламж	17
V. VI.10.1. Техникийн нөхөн сэргээлт.....	18
VII. ХОГ ХАЯГДАЛ	20
VIII. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ	21
IX. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	21
IX.1. Агаарын чанарт нөлөөлөх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	21
IX.2. Усны нөөц, чанарт гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга	21
IX.3. Газрын хэвлийд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл.....	22
IX.4. Хөрсөн бүрхэвчид учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл.....	22
IX.5. Ургамлын аймаг, ургамлын нөмрөгт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл.....	22
IX.6. Амьтны аймагт нөлөөлөх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл.....	22
X.1.1. Агаарын чанарын сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	23
X.1.2. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	24
X.1.3. Хөрсөн бүрхэвчид учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ төлөвлөгөө	25
X.1.4. Ургамлын аймаг, ургамлын нөмрөгт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	26

Х.1.5. Амьтны аймагт учруулах сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	26
Х.2. Биологийн нөхөн сэргээлт-мод тарилт	28
Х.2.1. Мод тарихын экологийн ач холбогдол	29
Х.2.2. Мод, сөөг болон түүний бүтэц, зарим үүрэг	29
Х.2. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	30
Х.3. Дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөө	32
Х.4. Түүх соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө	32
Х.5. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө төлөвлөгөө ..	33
Х.6. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	33
Х.7 Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	35
Х.7.1. Хог хаягдлыг бууруулах, дахин ашиглах, боловсруулах	35
Х.7.2. Хог хаягдлын тооцоо, судалгаа <i>Баяжуулах технологиос үүсэх хаягдал:</i>	36
Х.7.3. Аюултай хог хаягдал-техникийн тос	36
Х.7.4. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	38
Х.8. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр.....	39
Х.9. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	40
Х.10. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	41
Х.11. БОМТ-ний төсвийн нэгтгэл	41

ХҮСНЭГТ

Хүснэгт 1. тусгай зөвшөөрлийн талбайн солбицол.....	5
Хүснэгт 2. Ил уурхайн ашиглалтын технологийн схем.....	6
Хүснэгт 3. Ил уурхайн ашиглалтын системийн үндсэн параметрууд.....	6
Хүснэгт 4. Уурхайн ажлын горим.....	8
Хүснэгт 5. Ил уурхай- 1 Уулын ажлын календарьчилсан төлөвлөгөө	8
Хүснэгт 8. Шимт хөрс хуулах ажлын хэмжээ	9
Хүснэгт 9. Хөрсний овоолгын ажлын төлөвлөгөө	10
Хүснэгт 10. Хөрс тээвэрлэлт болон элс тээвэрлэлтийн зай	13
Хүснэгт 13. Барилга байгууламж	17
Хүснэгт 15. Агаарын чанарын сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө ..	23
Хүснэгт 16. Усны нөөцөд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	24
Хүснэгт 17. Газрын хэвлий, хөрсөн бүрхэвчид учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээнүүд.....	25
Хүснэгт 18. Ургамлын аймагт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	26
Хүснэгт 19. Амьтны аймагт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	26
Хүснэгт 20. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	30
Хүснэгт 21. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	32
Хүснэгт 22. Түүх соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө	32
Хүснэгт 23. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	33
Хүснэгт 24. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	33
Хүснэгт 25. Автомашин асаалттай байх үеийн ялгаруулах хийн хэмжээ.....	36
Хүснэгт 26. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	38
Хүснэгт 27. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	39
Хүснэгт 28. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	40
Хүснэгт 29. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө	41
Хүснэгт 30. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний төсвийн нэгтгэл ..	41

ОРШИЛ

“Түм Их Эрхэд” ХХК нь Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших 218.02 гектар талбай бүхий, MV-000784 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй Нарийны алтны шороон орд шороон ордыг 2020 оны 07 дугаар сарын 20-ний өдөр шилжүүлэн авсан.

Нарийны алтны шороон орд ордын уул геологийн нөхцөл, элсний биетийн хэлбэр ба байршил, хучаас хөрсний зузаан зэрэгт үндэслэн ордыг ил уурхайн аргаар, авто тээвэртэй гадаад болон дотоод овоолготой, ашиглалтын системээр ашиглахаар ТЭЗҮ-ийг боловсруулсан бөгөөд 2023 онд ордыг ил уурхайн аргаар, авто тээвэртэй гадаад болон дотоод овоолготой, ашиглалтын системээр ашиглахаар уулын ажлыг төлөвлөсөн.

Ил уурхайн ажилчид 14/14 хоногийн ВАХТ-ын системээр ажиллах ба хоногт 2 ээлжээр, ээлжийн үргэлжлэх хугацаа 12 цаг байна. Уурхайн эхний жилд хөрс хуулалтын ажлыг 7-р сараас 11-р сарын 15 хүртэл, элс угаалтын ажлыг 7-р сарын дунд үеэс 10-р сарыг дуустал үргэлжилнэ.

2025 онд нийт 1,480.05 мян.м³ уулын цул үүнээс 59.29 мян.м³ элс олборлож, 1,420.76 мян.м³ хөрс хуулна. Хөрс хуулалтын дундаж коэффициент 24 м³/м³ байна.

Техникийн нөхөн сэргээлтийг “Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. техникийн ерөнхий шаардлага-MNS 5917:2008” стандарт болон БОНХАЖ-ын сайдын 2015 оны А-138 дугаар тушаалын “Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газарт техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийх аргачлал”-ын дагуу 2025 онд 11.63 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгэнэ. Биологийн нөхөн сэргээлтийг 1 га талбайд хийж гүйцэтгэнэ.

Манай компани нь БОАЖ сайдын 2019 оны 10 сарын 29-ны өдрийн А-618 дугаар тушаалаар батлагдсан журмын дагуу энэхүү 2025 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулав.

Компани нь байгаль орчинд хамгийн бага сөрөг нөлөөтэй үйл ажиллагаа явуулахын тулд сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, нэгэнт болсон сөрөг нөлөөллийг арилгах, болсны дараа арга хэмжээ авах гэсэн дараалал баримтлах бөгөөд төсөл хэрэгжих нутгийн иргэд болон сонирхогч талуудад төслийн үйл ажиллагааг нээлттэй, ил тод байлгах зарчим баримтлан ажиллана.

I. ТӨСЛИЙН ЗОРИЛГО, ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

I.1. Төслийн зорилго.

Нарийны алтны шороон орд алтны шороон ордыг Монгол Улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй холбогдох хууль, дүрэм журам, стандартын дагуу үйл ажиллагааг явуулж, эдийн засгийн хувьд үр ашигтайгаар, байгалийн баялгийг зохистой ашиглаж, дэвшилтэт техник технологийг нэвтрүүлэх, технологийн горимыг нарийн чанд баримталж, байгаль орчныг хамгаалж, нөхөн сэргээлт хийх, шинээр ажлын байр бий болгох, мөн компанийн ажилчид болон олон нийтийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдлыг хангах, ордын үр ашгийг улс, орон нутаг болон төсөл хэрэгжүүлэгч компанид хүртээхэд уг төслийн зорилго оршино.

I.2. Орд ашиглах тусгай зөвшөөрөл.

АМГТГ-ын Геологи, Уул уурхайн Кадастрын хэлтсийн даргын 2020.07.20-ны өдрийн 247 тоот шийдвэрээр “Нарины алтны шороон орд” нэртэй 252 га талбайд ашигт малтмал ашиглах MV-000784 дугаартай ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг Түмэн Их Эрхэд ХХК шилжүүлэн авсан.

I.3. Ордын нөөц.

Нарины алтны шороон орд алтны шороон хайгуулын ажлын үр дүнгийн тайланг ЭБМЗ-ийн хурлаар хэлэлцэж, 2021 оны 04 сарын 29 өдрийн ЭБМЗ-ийн хуралдааны ХХ-06-04 тоот дүгнэлтийг үндэслэн УГА-даргын 2022 оны 05 сарын 24-ны өдрийн Н/45 тоот тушаалаар нийт ордын нөөцийг бодитой (В) нөөц шлихээр 64.78 кг, химийн цэврээр (В) нөөц 60.09 кг, боломжтой (С) зэрэглэлээр шлихээр 11.04 кг, химийн цэврээр нөөц 10.24 кг, нийт (В+С) нөөц шлихээр 75.82 кг, химийн цэврээр 70.33 кг нөөцийг улсын нэгдсэн тоо бүртгэл хүлээн авсан байна. Орд нь III бүлгийн шороон ордод хамаарна.

I.4. Ордын ТЭЗҮ.

Ордын ТЭЗҮ 2022 оны 09 сарын 15-ны өдрийн Т/22-09-04 тоот дүгнэлтийг үндэслэн АМГТГ-ын 2022 оны 09 сарын 25 -ны өдрийн Т/51 тоот тушаалаар хүлээн авсан “Бал чулуу” ХХК боловсруулсан байна.

I.5. Ордын уулын ажлын төлөвлөгөө.

Ордын ТЭЗҮ дагуу 2025 оны 07 сарын 07 ний өдөр батлагдсан.

I.7. Ордын БОННҮ.

Ордын БОННҮ тайланг 2023 онд “Баялаг эко” ХХК боловсруулсан.

I.8. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулсан аргачлал.

БОАЖ сайдын 2019 оны 10 сарын 29-ны өдрийн А-618 дугаар тушаалаар батлагдсан журмын дагуу энэхүү 2025 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулав.

I.9. Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуй нэгжийн танилцуулга:

“Түм Их Эрхэд” ХХК нь 100% дотоодын хөрөнгө аж ахуй нэгж юм. Компани нь тусгай зөвшөөрлийг шилжүүлж авснаас хойш 2022 онд ордод гүйцэтгэсэн хайгуулын ажлын үр дүнгээр тайланг боловсруулан батлуулсан.

II. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙН ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

II.1 Ордын байршил.

Нарийны алтны шороон орд нь Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт, Улаанбаатар хотоос 450 км, Дархан хотоос 200 км, Шарын голын нүүрсний уурхайгаас 75 км зайд Толгойт, Сангийн гол, Шавартын голын уулзварт оршдог. (Талбайн байршлын зураг-1) Район нь Хэнтийн нурууны баруун хойд хажууд байрлах ба дунд зэрэг өргөгдсөн гадаргуутай. Районы хамгийн нам цэг нь далайн түвшнээс 1060 м өндөртэй Толгойтын голын хөндий, өндөр цэг нь 1,310 м өндөртэй өндөрлөг юм.

Талбайн хэмжээ: 218.02 гектар

Талбайн байр зүйн зургийн нэрэлбэр: М - 48 - 95

ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн талбай нь дараах солбицлоор хязгаарлагдана.

Хүснэгт 1. тусгай зөвшөөрлийн талбайн солбицол

№	Уртраг	Өргөрөг
1	107° 23' 16.36"	49° 28' 1.91"
2	107° 23' 16.36"	49° 28' 31.9"
3	107° 21' 34.99"	49° 28' 31.9"
4	107° 21' 35.08"	49° 28' 29.96"
5	107° 21' 34.92"	49° 28' 28.57"
6	107° 21' 34.07"	49° 28' 26.3"
7	107° 21' 32.31"	49° 28' 24.15"
8	107° 21' 30.24"	49° 28' 22.74"
9	107° 21' 21.96"	49° 28' 17.33"
10	107° 21' 14.13"	49° 28' 13.14"
11	107° 21' 2.82"	49° 28' 7.34"
12	107° 21' 1.36"	49° 28' 6.67"
13	107° 21' 1.36"	49° 28' 1.91"

Зураг 4. Тусгай зөвшөөрлийн байршил

III. ИЛ УУРХАЙ ТӨЛӨВЛӨЛТ

Орд нь мөнхийн цэвдэгшилгүй бөгөөд гэсгэлэн усны түвшин ашигт давхаргын доор байрлаж байгаа бөгөөд том ширхэгтэй хайрга чулуу байхгүй учир чулуулгийг ил аргаар олборлоход бэрхшээл бага байна.

Тууз хэлбэрийн багахан зузаантай хэвтээ байрлал бүхүй дөрөвдөгчийн алтны шороон ордын ашиглалтын систем ил уурхайн аргаар, авто тээвэртэй гадаад болон дотоод овоолготой, ашиглалтын системээр ашиглахаар ТЭЗҮ-батлагдсан.

Хүснэгт 2. Ил уурхайн ашиглалтын технологийн схем

Технологи	Үндсэн ажил	Технологийн процессууд
Авто тээвэртэй ашиглалтын технологи	1. Хөрс хуулалт	1.1. Ухаж ачих 1.2. Тээвэрлэх 1.3. Овоолох
	2. Элс олборлолт	2.1. Ухаж ачих 2.2. Тээвэрлэх 2.3. Овоолох

III.1. Ил уурхайн ашиглалтын системийн үндсэн хэмжээс

Ил уурхайн ашиглалтын системийн үндсэн параметруудийг ордын чулуулгийн физик- механик шинж чанар болон ажиллах тоног төхөөрөмжүүдийн техникийн үзүүлэлтүүдэд үндэслэн “Гипроруда”-ийн баримтлалын дагуу сонгосон.

III.1.1. Доголын өндөр

Элсний хаягдал, бохирдлыг бага байлгах, ухаж ачих тоног төхөөрөмжийн ажиллах нөхцөл зэргийг үндэслэн ил уурхайн ажлын доголын өндрийг $H_d=5$ м, элсний доголын өндөр $H_d=2.5$ м байхаар сонгосон.

III.1.2. Ажлын бус доголын өндөр

Уурхайн ажлын доголыг ил уурхайн хүрээ хязгаарт хүрсэн үед доголуудыг нэгтгэн ажлын бус догол үүсгэх ба ажлын бус доголын өндөр /доголын хаалт/ нь 10 м байна.

III.1.3. Ил уурхайн ерөнхий хажуугийн өнцөг

Ил уурхайн хажуугийн өнцгийг ордын чулуулгийн физик-механик шинж чанарт үндэслэн тогтоосон. Уурхайн ашиглалтын технологийн элементүүд болох ажлын болон ажлын бус доголын өндөр ба доголын өнцөг, тээврийн ба аюулгүйн тавцангийн өргөн зэрэг ил уурхайн уулын ажлын параметруудээр байгуулж үзэхэд ерөнхий хажуугийн өнцөг 45-50 градус байна.

III.1.4. Ажлын доголын хажуугийн өнцөг

Ажлын доголын хажуугийн өнцгийг чулуулгийн физик механик шинж чанар, аюулгүй ажиллагаа зэргийг тооцож үндсэн чулуулагт 55 градус байхаар сонгосон.

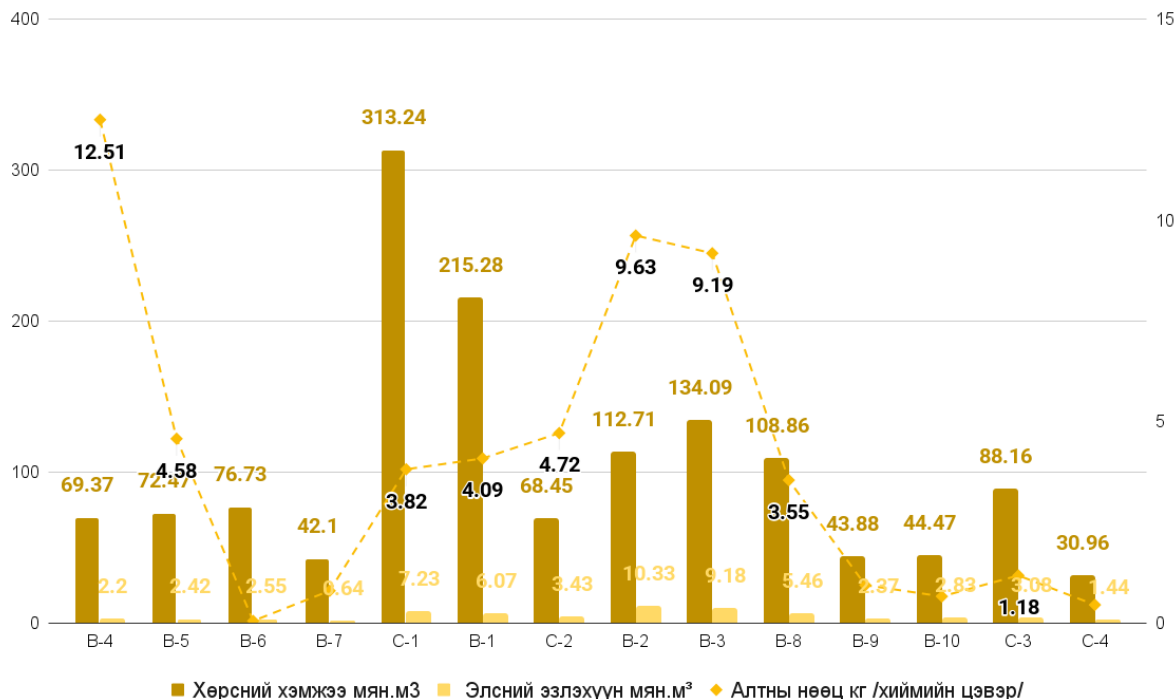
Хүснэгт 3. Ил уурхайн ашиглалтын системийн үндсэн параметрууд

Д/д	Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Утга
1	Ажлын доголын өндөр	м	5
2	Элсний доголын өндөр	м	2.5
3	Ажлын бус доголын өндөр	м	10
4	Ажлын доголын хажуугийн өнцөг	град	55
5	Ажлын бус доголын хажуугийн өнцөг	град	55
6	Ажлын талбайн өргөн	м	30
7	Траншейн дагуу налуу	промиль	80
8	Доголын аюулгүйн бермийн өргөн	м	3
9	Технологийн замын өргөн	м	12
10	Уурхайн хажуугийн ерөнхий өнцөг	град	45-50

III.2. Ил уурхайн хүрээ хязгаар

MV-000784 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн хүрээнд 2025 оны уулын төлөвлөгөөгөөр нийт хөрсний хэмжээ 1.420 мян.м³, нийт элсний хэмжээ 59.29 мян.м³, алтны шороон ордын хэмжээнд нийт (B+C) зэрэглэлээр химийн цэврээр 56.19 кг-нөөц тус тус өртөж байна.

График 1. Үйлдвэрлэлийн элсний хэмжээ (блок тус бүрээр)

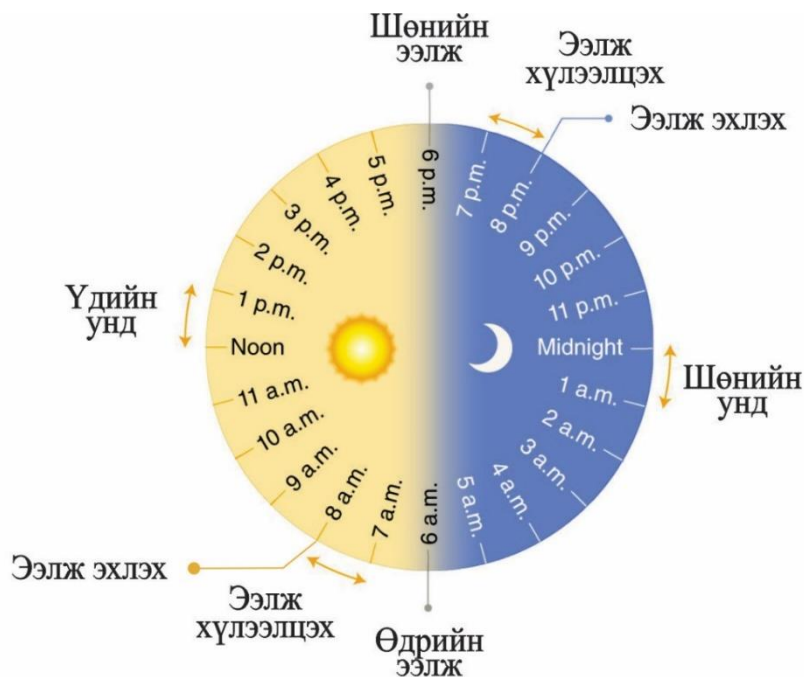

III.4. Ил уурхайн ажиллах горим

Ил уурхайн ажилчид 14/14 хоногийн ВАХТ-ын системээр ажиллах ба хоногт 2 ээлжээр, ээлжийн үргэлжлэх хугацаа 12 цаг байна. Уурхайн эхний жилд хөрс хуулалтын ажлыг 7-р сараас 11-р сарын 15 хүртэл, элс угаалтын ажлыг 7-р сарын дунд үеэс 10-р сарыг дуустал үргэлжлэхээр төлөвлөсөн.

Уулын ажил нь цаг агаарын саатал, төлөвлөгдөөгүй техникийн засвар үйлчилгээ, сул зогсолтоос хамааран эхний жилд баяр ёслол, амралтын өдрүүд 7 хоног, цаг агаараас хамаарсан сул зогсолт 14, уурхайн жилд ажиллах бодит хоног 120 хоног тус тус ажиллахаар байна.

Зураг 4. Ил уурхайн ажлын горим

Хүснэгт 4. Уурхайн ажлын горим

Д/д	Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Утга
1	Календарийн хоног	хоног	365
2	Баяр ёслол, амралтын өдрүүд	хоног	7
3	Цаг агаараас хамаарсан сул зогсолт	хоног	14
4	Төлөвлөгөөт сул зогсолт	хоног	194
5	Уурхайн жилд ажиллах бодит хоног	хоног	120
6	Хоногт ажиллах ээлжийн тоо	-	2
7	Ээлжийн үргэлжлэх хугацаа	цаг	12
8	Ээлжийн сул зогсолт (цайны цаг)	цаг	1
9	Ээлжийн сул зогсолт (ээлж солилт, түлш тос, солилт)	цаг	1
10	Ээлжийн цаг ашиглалтын коэффициент	-	0.83
11	Уурхайн хоногт ажиллах бодит цаг	цаг	20
12	Уурхайн жилд ажиллах бодит цаг	цаг	3,000

III.5.1. Ил уурхай уулын ажлын календарьчилсан төлөвлөгөө

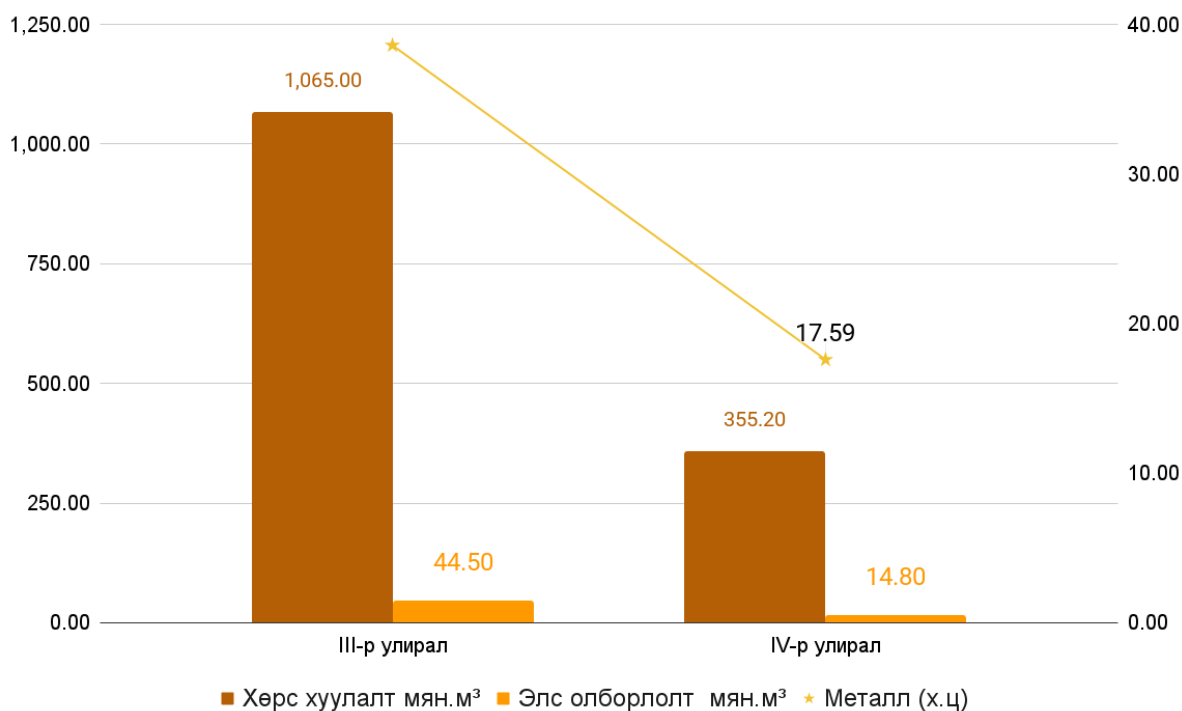
Ордын уулын ажлын календарьчилсан төлөвлөлтийг ордын уул геологийн нөхцөл, элс угаан баяжуулах хэсгийн хүчин чадал ажиллах техникуудийн хүчин чадалд тулгуурлан боловсруулав. Ил уурхай нь ашиглалтын жилийн хугацаанд нийт 1480.05 мян.м³ уулын цул үүнээс 59.29 мян.м³ элс олборлож, 1,420 мян.м³ хөрс хуулна. Хөрс хуулалтын дундаж коэффициент 23.9 м³/м³ байна.

Хүснэгт 5. Ил уурхай- 1 Уулын ажлын календарьчилсан төлөвлөгөө

Д/д	Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Уулын ажил		Нийт
			III-р улиралд	IV-р улиралд	
1	Хөрс хуулалт	мян.м3	1,065	355	1,420
2	Элс олборлолт	мян.м3	44.50	14.80	59.30

3	Уулын цул	мян.м3	1,110	370	1,479.50
4	Алтны дундаж агуулга	мг/м3	1,153	841	1,055
5	Металл (х.ц)	кг	38.6	17.59	56.19
6	Хөрс хуулалтын дундаж коэффициент	м3/м3	23.93	24.00	23.95

График 2. Ил уурхай-1: Уулын ажлын календарьчилсан төлөвлөгөө

III.5.5. Шимт хөрсний хуулах хөрсний зузаан

Хуулалтад хамрагдах үржил шимт болон потенциал үржил шимт хөрсний үе давхаргын зузааныг төслийн талбайд хийсэн хөрсөн бүрхэвчийн үржил шимт байдлын түвшний үнэлгээ, үндсэн хэв шинж ба дэд хэв шинжүүдийн хөрсний зүсэлтийн бие даасан генетик горизонтуудын хаяалбаруудын тус тусын үржил шимт байдлын үнэлгээ дээр үндэслэн үржил шимт хөрсийг 40 см-ээр MNS 5916:2008 стандарт шаардлагын дагуу Бульдозероор хуулж хадгална. Орд ашиглалтын 1 жилийн хугацаанд 3.2 га талбайгаас 13.05 мян.м³ шимт хөрс хуулах ба 0.45 га талбайд байршина.

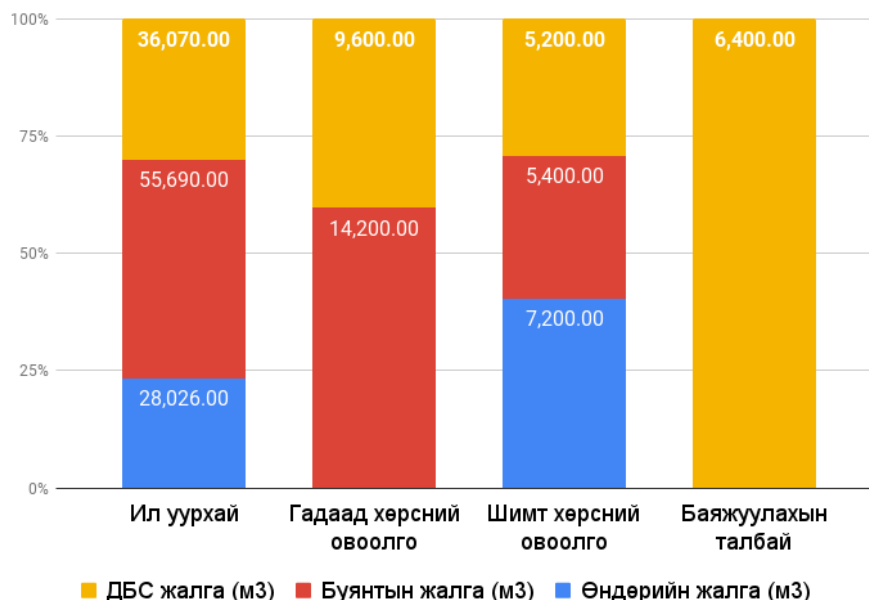
Дээрх судалгаагаар хуулалтад хамрагдах үржил шимт хөрсний үе давхаргын зузааныг тогтоохдоо дараах үзүүлэлтүүдийг удирдлага болгосон байна. Үүнд: Хуулж буй үржил шимт үе давхаргуудын хольцын үржил шимт байдлын түвшин талбайн хөрсний хээрийн судалгаа, хөрсний зүсэлт, морфологийн бичиглэл, хайгуулын шугамын зүсэлтүүд зэргийг үндэслэжээ.

Хүснэгт 8. Шимт хөрс хуулах ажлын хэмжээ

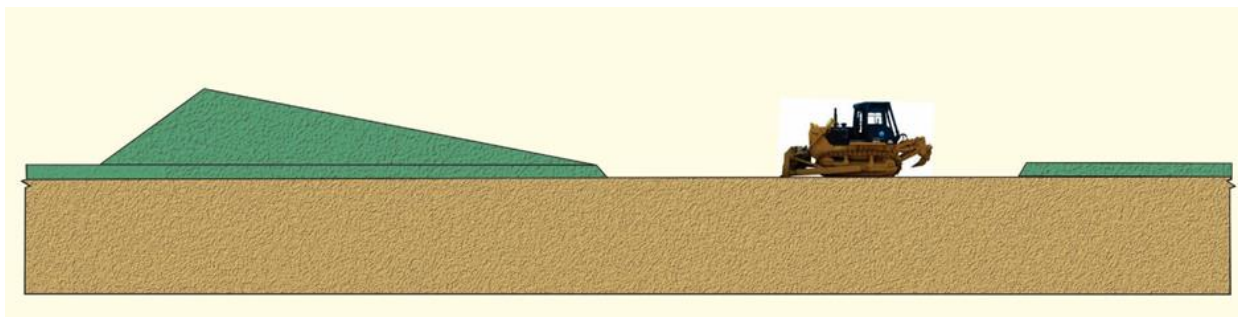
Д/д	Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Ашиглалтын жилд			Нийт
			Өндөрийн жалга	Буянтны жалга	ДБС жалга	
1	Ил уурхай	м³	28,026.00	55,690.00	36,070.00	119,786.00
2	Гадаад хөрсний овоолго	м³	-	3,900.00	9,600.00	23,800
4	Шимт хөрсний овоолго	м³	4,680.00	5,400.00	5,200.00	17,800

5	Технологийн зам	м³	2,580	10,300	6,400.00	19,280
6	Нийт	м³	35,226.00	56,055.00	37,050.00	161,386.00

График 6. Шимт хөрс хуулах ажлын төлөвлөгөө

Зураг 8. Шимт хөрсийг бульдозероор хуулах технологийн бүдүүвч

III.5.6. Хөрсний овоолгын ажлын төлөвлөгөө

Шороон ордыг ашиглах үед хөрсний дотоод овоолгыг ашигласан блокийн ухаш, хоосон орон зайд экскаватороор шидэлт хийн үүсгэх ба гадаад овоолгыг автосамосвалаар тээвэрлэн бульдозерын тусламжтай овоолго үүсгэнэ. Орд ашиглалтын 1 жилийн хугацаанд нийт 1,060.97 мян.м³ хөрс хуулах ба үүний 134,115 мян.м³ ийг гадаад овоолгод, 926,082 мян.м³ -ийг уурхайн дотоод овоолгод байршуулна. Хөрсний гадаад овоолго байрших талбайн хэмжээ 5.95 га байна.

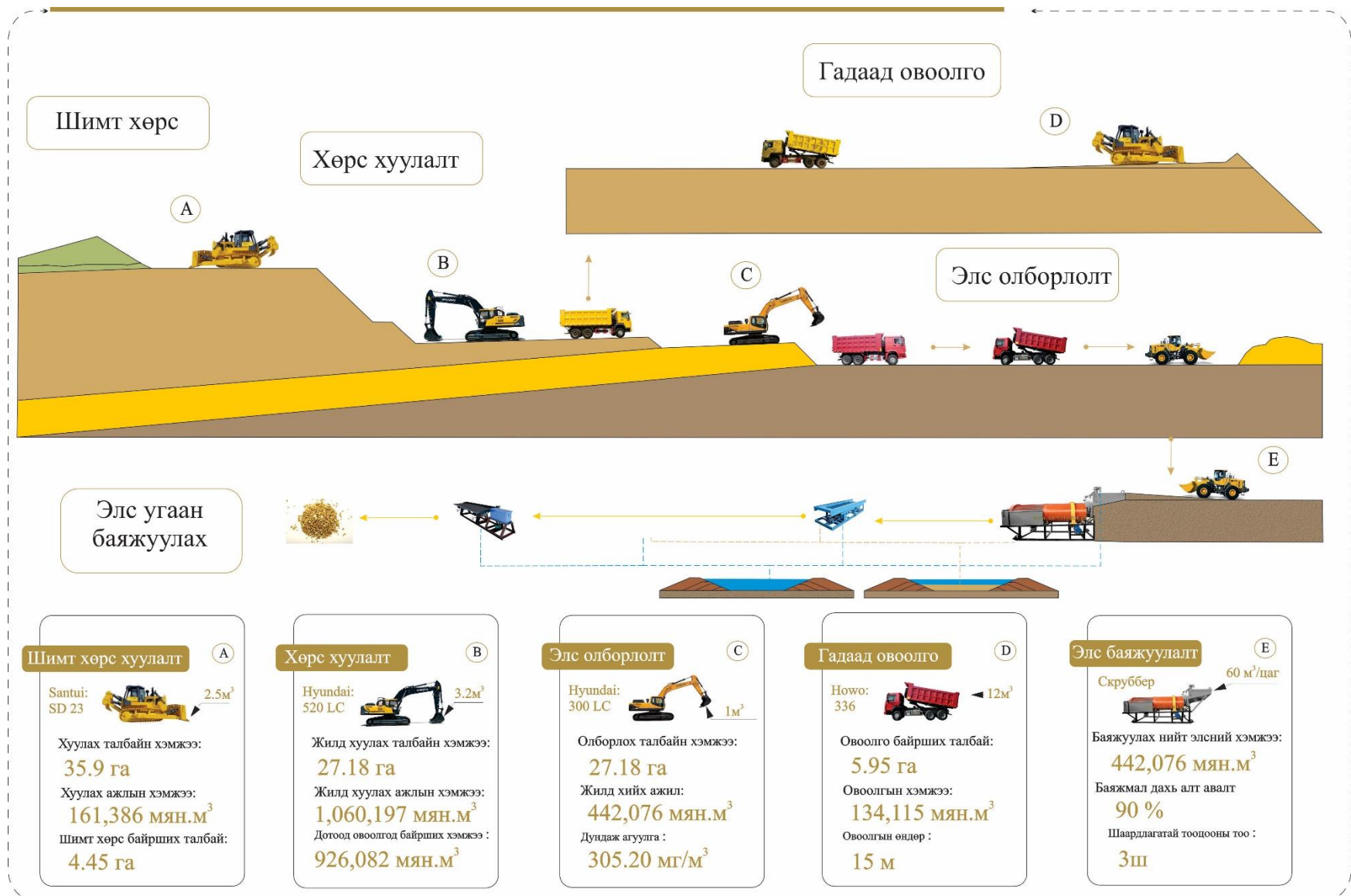
Хүснэгт 9. Хөрсний овоолгын ажлын төлөвлөгөө

Д/д	Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Ашиглалтын жилд			Нийт
			Өндөрийн жалга	Буянтн жалга	ДБС жалга	
1	Хөрс хуулалт	мян.м³	324,671	398,834	336,692	1,060,197
2	Сийрэгжилтийн коэффициент	-	1.15	1.15	1.15	1.15

Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Нарийны алтны шороон орд ” нэртэй талбайд
2025 онд хэрэгжих байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

3	Гадаад хөрсний овоолго	мян.м3	71,549.00	123,968	42,930	134,115
4	Дотоод хөрсний овоолго	мян.м3	253,122	274,866	293,762	926,082

III.5.7. Ил уурхайн технологийн процесс

III.5.8. Ил уурхайн тээвэр

Тус ордыг оператор компанитай гэрээ байгуулан олборлох бөгөөд төсөл захиалагчаас ирсэн техникийн даалгаврын дагуу тулгуурлан HOWO фирмийн 25 тн даацтай 336 маркийн автосамосвалыг сонгож техникийн бүтээлийн тооцоог хийв.

Хүснэгт 10. Хөрс тээвэрлэлт болон элс тээвэрлэлтийн зай

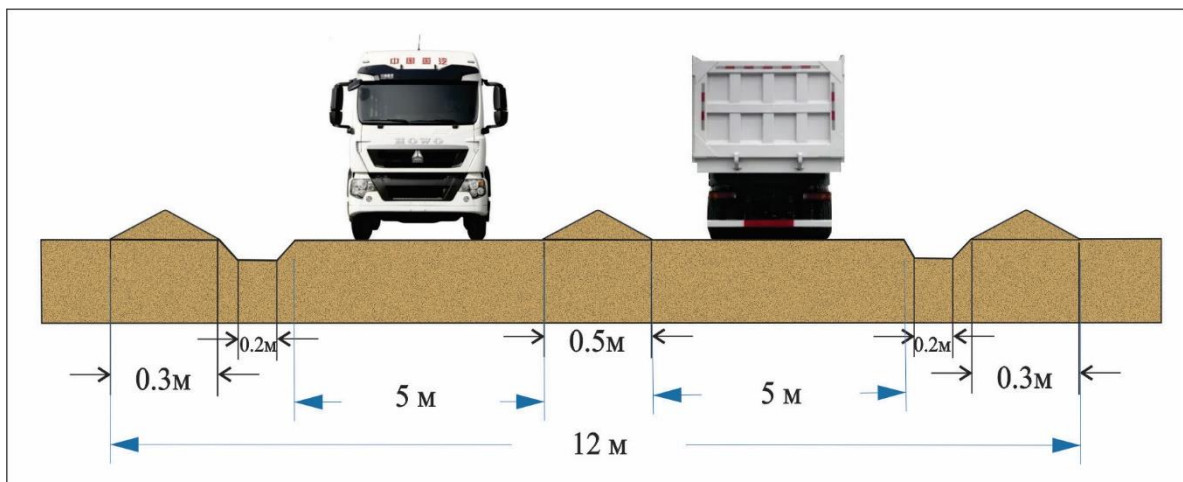
Д/д	Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Ашиглалтын жил		
			Өндөрийн жалга	Буянтын жалга	ДБС жалга
1	Хөрс тээвэрлэлтийн зай	км	0.8	0.7	0.4
2	Элс тээвэрлэлтийн зай	км	1.2	2.5	0.8

III.5.8.1. Ил уурхайн авто зам

Уурхайн бусад тээвэр. Уурхайн бусад ажил болон аж ахуйн хэрэгцээнд зориулж инженер техникийн болон бусад ажилчдыг зөөх суудлын машин, ажилчдын машин, уурхайн хэрэгцээний ачааны машин, тоног төхөөрөмжийн түлшний машин, зам талбайн усалгааны машин, зэрэг тээврийн тоног төхөөрөмжүүдийг ашиглахаар төсөлд тусгав.

Уурхайн туслах авто зам. Уурхайн олборлолтын ажлыг 1 жилийн хугацаанд гүйцэтгэх бөгөөд уурхайн хаалт нөхөн сэргээлтийг 2 дахь жилд хийж гүйцэтгэнэ. Уурхайг богино хугацаанд ашиглах тул гадаргуугийн технологийн авто зам нь байгалийн ердийн хөрсөн зам байна. Авто замын техникийн нөхцөл нь замын норм дүрмийн дагуу нэг урсгалтай, замын зорчих өргөн 12 м байна.

Зураг 10. Ил уурхайн автозамын паспорт

IV. ЭЛС УГААН БАЯЖУУЛАЛТЫН ТЕХНОЛОГИ

IV.1. Угаан баяжуулах технологийн сонголт

Ордын элс угаан баяжуулах технологийн горимыг юуны өмнө шаварлаг эрдсийн хэмжээ, алтны оршин тогтсон хэлбэр, ялангуяа алтны ширхгийн хэмжээ, мөлгөржилт зэрэг олон үзүүлэлтээс хамааруулан гаргалаа.

Элсний угаагдах чадвар хялбар, жижиг ангиллын алт агуулсан байгаа нь гравитацийн баяжуулалтын энгийн, боловсронгуй технологи хэрэглэхэд тохиромжтойг туршилт, шинжилгээний үр дүнгүүд харуулж байна. Эндээс ордын элсний угаагдах чанар, алтны

хэмжээ болон техник эдийн засгийн үзүүлэлтүүдийг харьцуулан авч үзвэл ордын ашиглалтын үед элсний алтыг 90%-иас доошгүй гарган авах боломжтой.

IV.2. Гравитацийн баяжуулах процесс

Шлюзийн технологиор лабораторийн нөхцөлд энгийн шлюзээр баяжуулахад металл авалт 84.79% байна. Торын шинжилгээнээс үзэхэд 0.125 мм-ээс их фракцын алт 97.49% байгаа нь алтны баяжигдах чанар сайтай бөгөөд үйлдвэрлэлийн угаах төхөөрөмжөөр баяжуулах боломжтой гэж үзэж байна.

ПГШ-60 маркийн угаах төхөөрөмж нь ордын элсийг торхонд угаан зайлж 20 мм тороор шигшиж ангилна. Торны дээрх +20.0 мм ангиллыг дугуйт ачигчаар хайрганы тусгай овоолгод хурааж, -20.0 мм ангиллын элсээр шлюзийг тэжээнэ. Ангиллагдсан -20мм-ийн элс гүн дүүргэлтийн шлюзээр дамжин нам дүүргэлтийн хяналтын шлюзэнд баяжигдана.

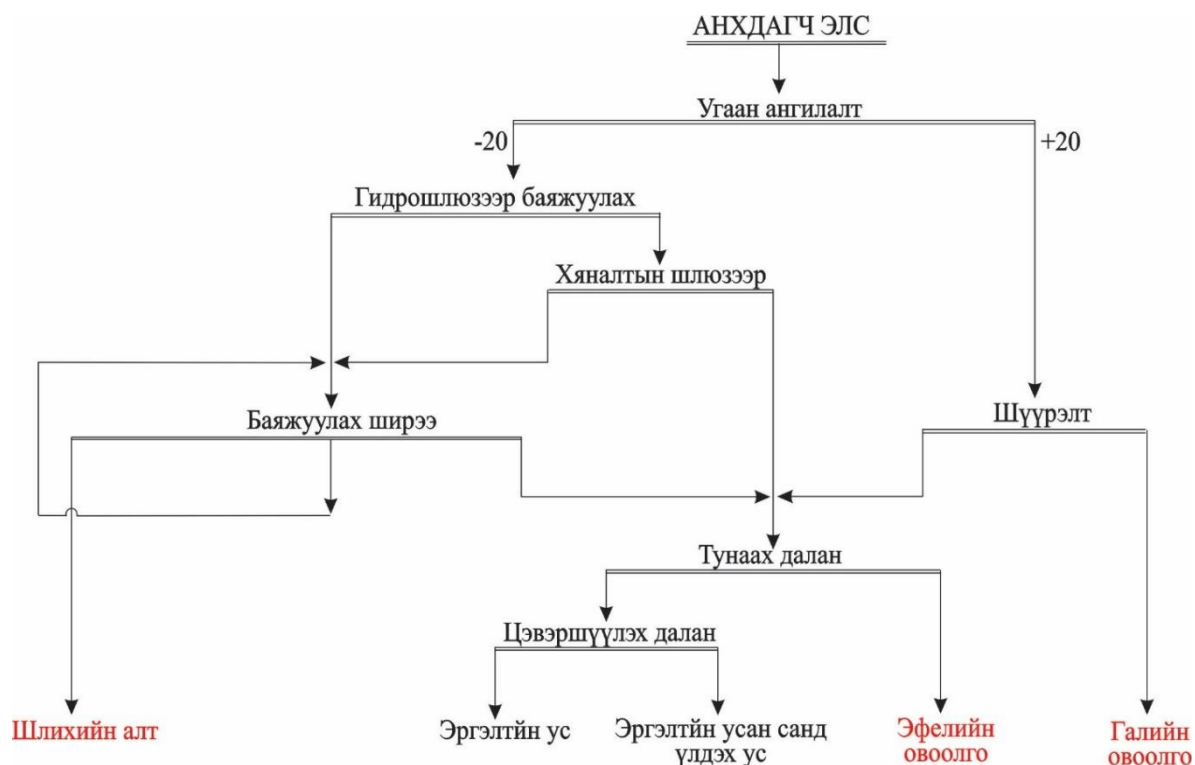
Гравитацийн баяжмал буюу угаах төхөөрөмжүүдийн хяналтын шлюзэнд тогтсон баяжмалыг гүйцээн баяжуулах хэсэгт зөөвөрлөнө.

Угаах төхөөрөмжүүдийн шлюзийн хаягдлууд нь тунаах даланд өөрийн урсгалаар урсан орж хуримтлагдана. Хаягдлаас тунасан усыг цэвэршүүлэх далан руу шахааж, усыг эргэлтийн усны саванд хуримтлуулж насос, турба хоолойгоор дамжуулан баяжуулах үйлдвэрт технологийн эргэлтийн усаар ашиглана.

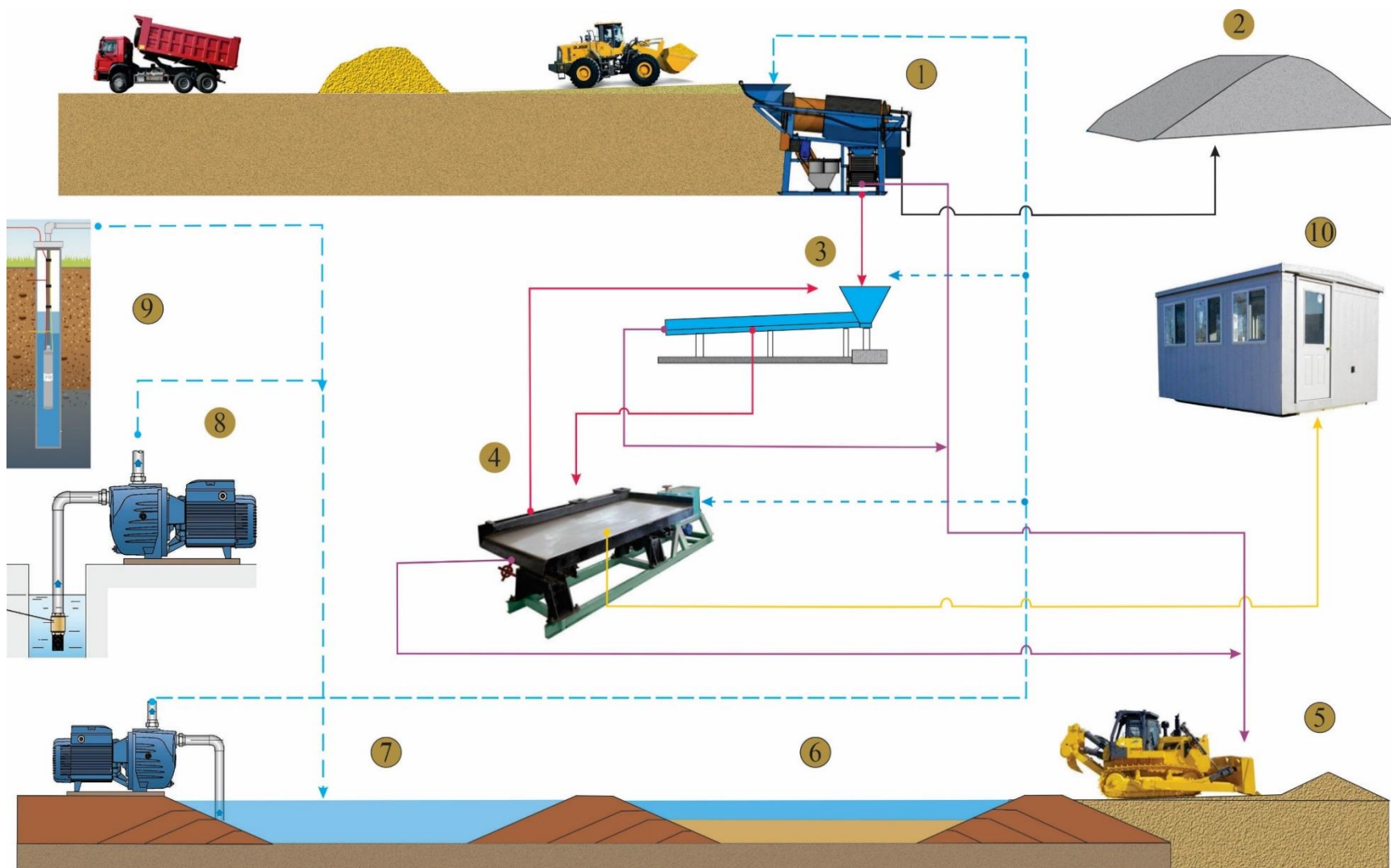
Гравитацийн баяжмал буюу угаах төхөөрөмжүүдийн хяналтын шлюзэнд тогтсон баяжмалыг гүйцээн баяжуулах хэсэгт зөөвөрлөнө.

Элс баяжуулахад гарах хаягдлыг хаягдлын санд хуримтлуулна. Хаягдлыг дахин үйлдвэрлэлд оруулж барилгын материал үйлдвэрлэх түүхий эд болгон хаягдалгүй технологи хэрэглэж болно.

Схем 1. Элс угаах технологийн схем

Схем 2. Баяжуулах хэсгийн тоног төхөөрөмжийн холболтын схем

IV.4. Хотхоны усны хэрэглээ

Ашиглалтын 1 жилийн хугацаанд нийт 56 хүн ажиллах боловч уурхайд байрлах ажилчны тоо хамгийн ихдээ 30 хүн, нэг хүний хоногт хэрэглэх усны хэмжээг БОНХАЖ-ын сайдын 2015 оны 07 дугаар сарын 30-ны өдрийн А/301 дугаар тушаалын хавсралтын дагуу тооцсон.

Усны хэрэглээ: Нарийны алтны шороон орд ордыг ашиглах үед цэвэр усны дараах үндсэн гурван хэрэглэгч байна. Үүнд:

- Ахуйн усны хэрэглээ
- Ил уурхай
- Угаан баяжуулах цех

IV.4.1. Ашиглах усны хэмжээ:

Төслийн жилийн усны хэрэглээг БОНХАЖ-ын Сайдын 2015 оны А/301 дүгээр тушаалаар батлагдсан “Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд зарцуулах усны норм”-оор тооцов.

IV.4.1.1. Ажилчдын унд-ахуйд усны хэрэглээ:

Ашиглалтын 2025 жилийн хугацаанд нийт 56 хүн ажиллах боловч уурхайд байрлах ажилчны тоо хамгийн ихдээ 30 хүн, нэг хүний хоногт хэрэглэх усны хэмжээг БОНХАЖ-ын сайдын 2015 оны 07 дугаар сарын 30-ны өдрийн А/301 дугаар тушаалын 7 дугаар хавсралтын дагуу 30 л/хоног-хүн байхаар тооцсон. Ахуйн усны хэрэглээ. Уурхай нь улирлын чанартай ажиллах учир 2025 онд 100 хоног ажиллахаар тооцсон бөгөөд унд ахуйн усны хэрэглээ өдөрт 0.9 м^3 , сард 27 м^3 , жилд – 90.0 м^3 (100 хоног) байна.

IV.4.1.2. Технологийн усны хэрэгцээ:

Ил уурхайн усны хэрэглээ: Ил уурхайн усны хэрэглэгч нь уурхайн зам, талбайн усалгаа зарцуулах ус байна. Байгаль орчин аялал жуулчлалын сайдын 2015 оны 07 дугаар сарын 30-ны өдрийн А/301 дугаар тушаалаар батлагдсан “Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд зарцуулах усны хэрэглээний норм”-ын 13 дугаар хавсралтын дагуу 2 л/м^2 байна. Байгаль орчныг тоос шорооноос хамгаалах зорилгоор хур бороогүй хуурайшилттай өдөр уурхайн талбай, авто зам зэргийг усална. Уурхайн зам талбайн тоосжилт дархад шаардлагатай усны хэмжээ нийт $1,488 \text{ м}^3$ технологийн ус зарцуулна.

IV.4.1.3. Ил уурхайн усны хэрэглээ:

Технологийн усны хэрэгцээ: Байгаль орчныг хамгаалах, цэвэр усны нөөцийг хэмнэх зорилгоор үйлдвэрийн технологийн усан хангамжид хэрэглэгдэх ил уурхайн ашиглалтаар үүссэн шүүрлийн нуураас болон гүний худгаас усыг хуримтлуулж, цэвэршүүлэх замаар эргүүлэн ашиглах юм. Битүү эргэлтийн системээр усыг ашиглахад хаягдлын болоод цэвэр усны сан байгуулна. Алт олборлож байгаа үйлдвэрүүдийн туршлага, түүнчлэн ордын элс угаах технологийн тооцоог баримталж шаардагдах усны 30%-ийг цэвэр усаар сэлбэх ба 70%-ийг технологийн эргэлтийн усаар хангах юм.

2025 оны жилийн хугацаанд тус алтны шороон ордын 59.29 мян. м^3 элсийг угаан баяжуулахад 237.160 мян.м^3 ус шаардагдах бөгөөд эргэлтийн усыг 70%-иар, үйлдвэрлэл эхлэхэд эхний 3 хоногийн хүдрийг баяжуулах технологийн 25.5 мян. м^3 усыг нөөцөлнө гэж тооцвол үйлдвэрлэлийн 2025 оны хугацаанд 96.648 мян. м^3 цэвэр ус технологид шаардлагатай.

V. Барилга байгууламж

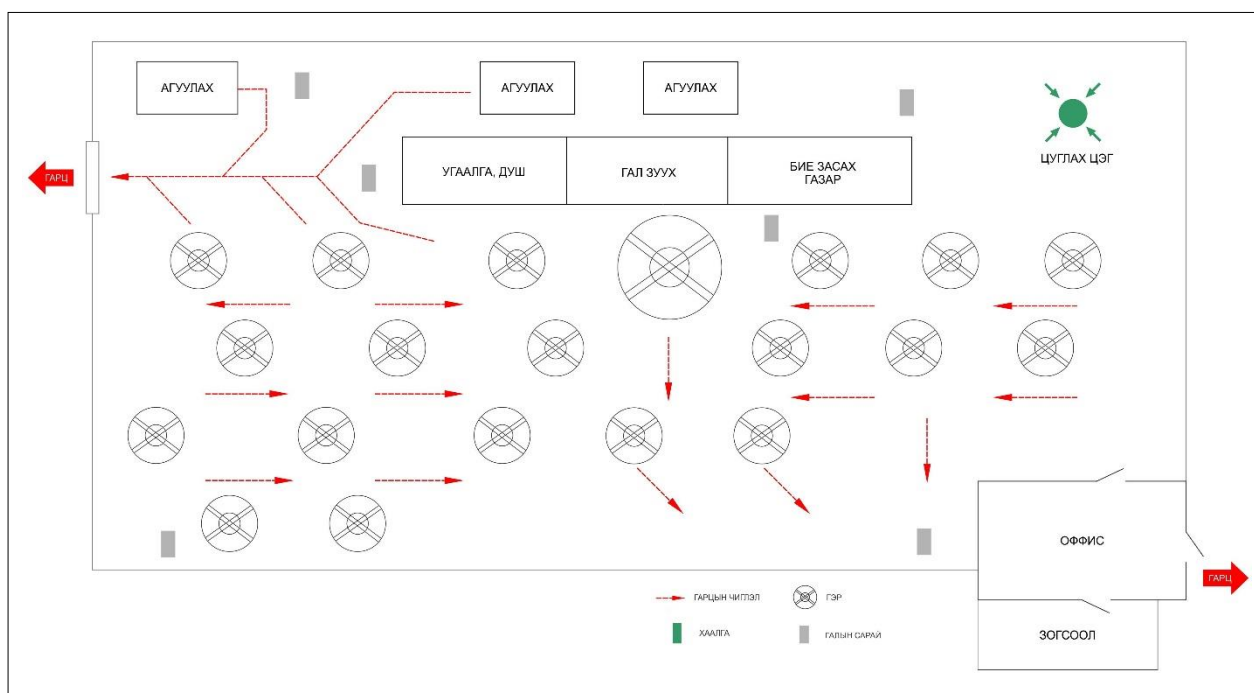
Төслийн хугацаанд ажилчдын хотхонд хамгийн ихдээ 30 хүн байрлах бөгөөд амрах байр, удирдлагын байр, засварын газар, гал тогоо, агуулах, угаалга, бие засах, шүршүүрийн байрууд байхаар төлөвлөсөн. Ажилчдын байр хүн амьдрахаар тохижуулсан гэр байх бол шүршүүр, угаалга, бие засах газар мөн засаж тохижуулсан 40 тн-ын 2 ширхэг контейнер байна. Удирдлагын байр болон гал тогооны байр нь сэндвичээр барьсан 1 давхар байр байна.

Засварын газар болон харуулын байруудыг сэндвичэн хавтангаар байгуулах ба сэлбэг, тос тосолгооны материалын агуулах нь контейнерууд байна. Мөн шатахуун түгээх станцыг байгуулна.

Хүснэгт 13. Барилга байгууламж

Д/д	Барилга, байгууламжийн нэр	Хэмжих нэгж	Хэмжээ	Тайлбар
Уурхайн хотхон				
1	Уурхайн удирдлагын байр	м2	36	2 өрөөтэй 1 давхар байр
2	Ажилчдын сууц	ш	19	Тохижуулсан гэр
3	Цайны газар, гал тогоо	м2	54	Тохижуулж гэр
4	Бие засах, халуун ус болон угаалга	м2	60	40 тонны 2 контейнерыг холбон тохижуулна.
5	Цэвэр ус хадгалах сав	ш	1	20 м ³ -ийн багтаамжтай сав байна.
6	Ахуйн бохир хадгалах сав	м2	10	Газар доор 20 м ³ -ийн багтаамжтай сав байгуулна.
7	Сагсан бөмбөгийн талбай	м2	450	Ажилчид чөлөөт цагаа өнгөрөөх
Ил уурхай				
1	Засварын газар	м2	100	Сэндвичээр 12х8 м хэмжээтэй байр барина.
2	Шатахуун түгээх газар	м2	15	50 тонны багтаамжтай сав
3	Сэлбэгийн агуулах	м2	15	20 тонны контейнер
4	Тос тослох материал агуулах	м2	30	40 тонны контейнер
5	Харуулын байр	м2	27	9 м2 талбайтай 3ш сэндвичин байр
6	Уурхайг тойрсон хашаа	м	4,521	1.5 м-ийн өндөртэй торон хашаа

Зураг 11. Уурхайн хотхоны загвар

V. VI.10.1. Техникийн нөхөн сэргээлт

Нөхөн сэргээлт хийх объектуудад уурхайн ажиллагсдын тосгон, баяжуулах, боловсруулах үйлдвэр, хаягдлын сан байгуулах болон уурхайн ухааш, уулын ажлын нөлөөгөөр өртөж эвдэрсэн дараах газрууд хамаарна:

- Хөрс хуулалтын гадаад овоолго;
- Хурдас чулуулгийн овоолго;
- Ил уурхайн ухааш;
- Зайлдас (шлам) ба хаягдлын агуулах, тунгаагуур, цөөрмүүд;
- Асгадас, далан, суваг шуудуу;
- Баяжуулах үйлдвэрийн орчны талбай;
- Уурхайн дотоод, гадаад тээврийн замууд;
- Уурхайн хотхон;

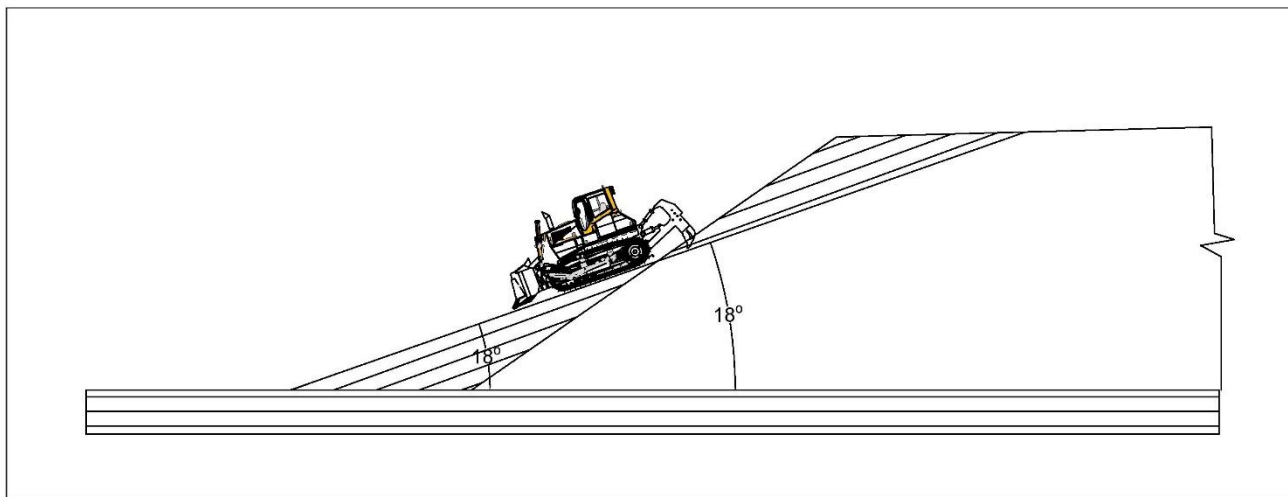
Техникийн нөхөн сэргээлтийг “Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. Техникийн ерөнхий шаардлага-MNS 5917:2008” стандарт болон БОНХАЖ-ын сайдын 2015 оны А-138 дугаар тушаалын “Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газарт техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийх аргачлал”-ын дагуу 11.63 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгэнэ. Техникийн нөхөн сэргээлтийг ашиглалтын эхний жилд хийж гүйцэтгэнэ. Техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлаар дараах ажлууд хийгдэнэ. Үүнд:

1. Хөрсний гадаад овоолгыг хэвгийжүүлэн нөхөн сэргээх;
2. Дотоод овоолгоор уурхайн ашиглагдсан талбайг нөхөн дүүргэх;

VI.10.1.1. Уурхайн ашиглалтын явцад үүссэн гадаад овоолгын нөхөн сэргээлт

Овоолгын нөхөн сэргээлтийн үндсэн ажил нь овоолгын гадаргууг засаж тэгшлэх, налууг багасгах болон дэвсэг үүсгэх ажиллагаа байдаг. Орд ашиглалтын 2025 оны хугацаанд нийт 492.064 мян.м³ хөрсийг гадаад овоолгод байршуулах ба овоолгын сийрэгжсэн хэмжээ 541.270 мян.м³ болно. 2025 оны 5.47 га талбайд гадаад овоолгын нөхөн сэргээлт хийнэ. Нөхөн сэргээлтэд зориулж, налууг багасгахдаа цаашид нурулт, гулсалт үүсэх, усанд угаагдаж эвдрэх, салхинд элэгдэхээс урьдчилан сэргийлэх арга ажиллагааг авч хэрэгжүүлэх нь чухал. Овоолгын налууг багасгахад түүний үндсэн хэмжээснүүд (налуугийн өнцөг, дэвсгийн өргөн, дэвсгүүдийн хоорондын зай г.м), хурдсыг дээрээс доош, шилжүүлэн түрэх аргыг ашиглана.

Зураг 18. Овоолгын налууг дээрээс доош түрж багасгах бүдүүвч

Гадаад овоолгод тэгшилсэн талбайн нийт хэмжээгээр шимт хөрснийг тараан байрлуулж, 20 см зузаантай хучилт хийнэ.

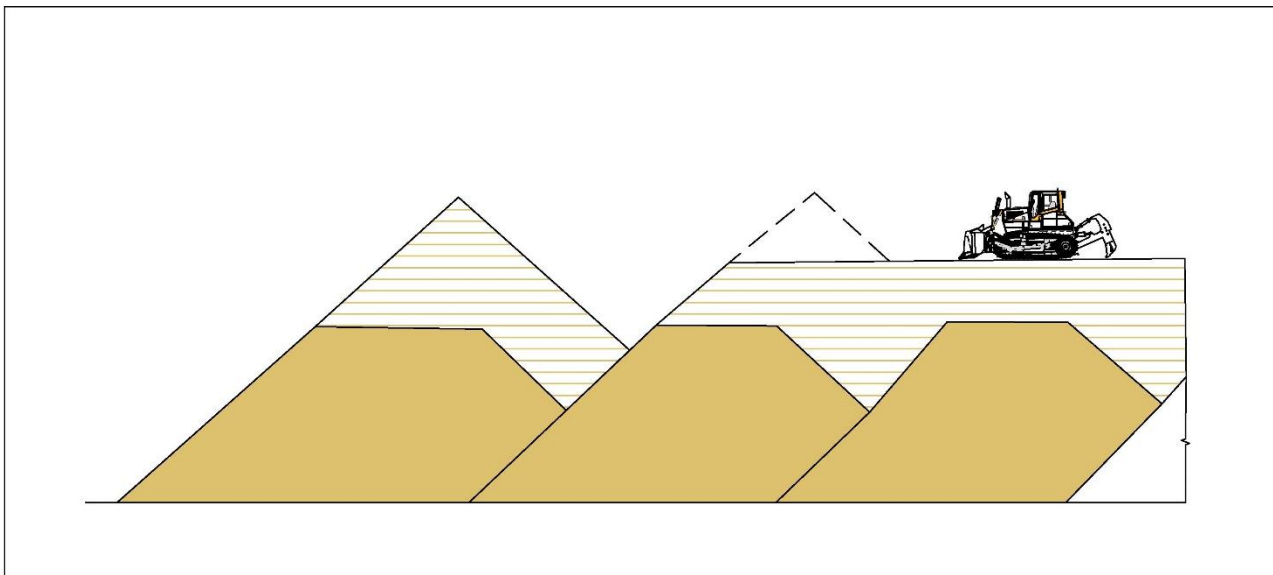
VI.10.1.2. Уурхайн дотоод овоолгын нөхөн сэргээлт

Орд ашиглалтын 2025 жилийн хугацаанд нийт 738.970 мян.м³ хөрс дотоод овоолгод байрших бөгөөд овоолгын сийрэгжсэн хэмжээ 812.867 мян.м³ болно. Уурхайн ашиглалтын технологиос хамаарч дотоод овоолгыг бульдозероор орчин тойрны газрын тогтоцтой ойролцоо хэлбэртэйгээр хэлбэршүүлнэ. Дотоод овоолгыг нөхөн сэргээхдээ дараах байдлаар хэлбэршүүлнэ. Үүнд:

- Орчны газрын тогтоц (ландшафт)-ыг харгалзан тохиромжтой хэлбэр төрх үүсгэж налуулах;
- Дотоод овоолгыг түрэх бульдозерын ажиллагааны нөхцөлд тулгуурлан овоолгын оройг хэлбэршүүлэх;
- Хэлбэршүүлсэн талбайн гадаргуу, ялангуяа налуу хажууг бульдозерын сийрэгжүүлэгчээр 30-50 см гүнтэйгээр хөндлөн сэндийлж, уг гадаргууг хучсан шимт хөрс аадар борооны уруйн усанд идэгдэхээс хамгаалах;
- Талбайн гадаргыг машин механизм явахад саадгүй байхаар хэлбэршүүлэх;
- Хэлбэршүүлсэн газрын хажуугийн орой, хормойг алсаас 10-30-аар налуулж, тэгшилнэ;

Хэлбэршүүлсэн талбайг шимт хөрсөөр хучиж, тэгшлэн булдаж, чийг хамгаалах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлснээр техникийн нөхөн сэргээлтийн ажил дууссан гэж үзэж, биологийн нөхөн сэргээлтэд шилжүүлнэ.

Зураг № 19. Дотоод овоолгоор уурхайн ашиглагдсан талбайг нөхөн дүүргэх технологийн бүдүүвч

VI.10.2. Биологийн нөхөн сэргээлт

Ил уурхайн ашиглалтын эхний жилд нөхөн сэргээлтийн үйл ажиллагааны техникийн үе шат бүрэн дуусаж, овоолгын болон талбайн хөрс чулуулаг тогтворжиж, нягтарсны дараа овоолгод хадгалж байсан шимт хөрсөөр хучилт хийсний дараа ашиглалтын жилд 1 га эвдэрсэн талбайд биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийнэ.

VII. ХОГ ХАЯГДАЛ

Хатуу, шингэн хог хаягдал нь хүн ам, үйлдвэрлэлд хэрэгцээт газрын нөөцийг багасгах, хөрс, ус, агаарыг хорт бодис, хүнд металл, нян вирусээр бохирдуулагч гол эх үүсвэр болдог. Хатуу хог хаягдал нь удаан задарч бодисын эргэлтэд аажмаар орох ба задрах хугацаа нь удаан байдаг учраас байгаль орчинд хор хөнөөлтэй.

“Түм Их Эрхэд” ХХК-ний “Нарийны алтны шороон орд” төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд ноцтой хохирол учруулахуйц хатуу, шингэн хог хаягдал гарахгүй. Төсөл хэрэгжих явцад гарах хог хаягдлыг гарал үүслээр нь:

А. Ахуйн хог хаягдал

Б. Технологийн үйл ажиллагаанаас гарах хог хаягдал

Төслийн үйл ажиллагааны явцад гарах хог хаягдал нь ахуйн болон технологийн үйл ажиллагаанаас үүснэ. Хэлбэрээр нь:

1. Хатуу

2. Шингэн

3. Хийн гэж ангилна.

Төсөл хэрэгжих хугацаанд дараах зарчмыг дагаж мөрдөж ажиллана.

Зураг № 20. Уурхайн хог хаягдлын менежмент

Эдэлгээг сайжруулах буюу Сэргийлэх – гүйцэтгэгч байгууллагууд аливаа нөөцийг ариг гамтай зохицуулах, ашиглах замаар хог хаягдал бага гаргах. Үүний тулд худалдан авалт, хангамжийн сайн туршлага болох сав, баглаа боодол багасгах, цэгцтэй байлгах зэргийг хангах /Төслийн хэрэгжих явцад ашиглах бүх нөөцийг ариг гамтай ашиглаж, эдэлгээг уртасгана./

Эрс багасгах-Төсөл хэрэгжүүлэгч аливаа нөөцийг ариг гамтай зохицуулах, ашиглах замаар хог хаягдал эрс багасгах арга хэмжээг урьдчилан авах

Эргүүлж ашиглах – цэвэр шороог нүх булах зэргээр хог хаягдлыг талбай дээр байгальд халгүй байдлаар дахин ашиглах. Дахин ашиглах зарим хаягдлыг зохих газруудад худалдаж эсвэл үнэгүй нийлүүлэх. /Төслийн хэрэгжих явцад гарсан шороо байгальд халгүй эргүүлж ашиглах /

Эргүүлж боловсруулах – эргүүлж боловсруулах хаягдлыг цуглуулж, зохих газруудад худалдаж эсвэл үнэгүй нийлүүлэх. /Төслөөс гарах эргүүлж боловсруулах боломжтой бүх хаягдлууд хамаарна. Жишээ нь: ажилласан тос тосолгооны материал, хуванцар сав, гялгар уут, элдэв төмрийн хог хаягдал, хайрцаг сав баглаа боодол/

Эцэслэн хаях - эргүүлж ашиглах болон боловсруулах боломжгүй хаягдлыг хотын төвлөрсөн хогийн цэг рүү ТҮГ-аар тээвэрлүүлэн зайлуулах /Төслөөс эцэст нь гарах бүх хог хаягдлууд хамаарна./

VIII. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Зорилго, зорилт: Нарийны алтны шороон орд уурхайн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа 2023 онд “Баялаг эко” ХХК-ийн боловсруулсан алтны шороон орд ашиглах төслийн Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний нэмэлт тодотгол тайлангаар тодорхойлогдсон төсөл хэрэгжүүлэгчийн хүлээх үүрэг амлалтаас гадна Монгол Улсын Байгаль орчны багц хууль, холбогдох дүрэм журам, стандартуудын шаардлагуудыг мөрдлөг болгон боловсруулсан бөгөөд энэ төлөвлөгөөнд тусгагдсан үүрэг даалгавруудыг биелүүлэхийг гол зорилго болгосон.

Хамрах хүрээ: Нарийны алтны шороон орд уурхайн MV-000784 ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайд алтны шороон ордыг ил аргаар ашиглах төсөл.

IX. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Нарийны алтны шороон орд алтны шороон орд олборлох төслийн БОНБНҮ-ээр төслийн гол болон болзошгүй нөлөөллийг дараах байдлаар тодорхойлсон байдаг.

IX.1. Агаарын чанарт нөлөөлөх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

БОННҮ болон компанийн дотоод бичиг баримт болох Агаар мандалд ялгарах бохирдлын удирдлагын төлөвлөгөөнд агаарын чанарт нөлөөлөх үйл ажиллагаануудыг тодорхойлсон байдаг. Тухайлбал: хүнд машин механизм, бүх төрлийн тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн, хөрсний овоолгууд ил уурхай зэргээс агаарын чанарт нөлөөлөх сөрөг нөлөөллүүд бий болох эрсдэлтэй.

Эдгээр эх үүсвэрүүдээс хүрээлэн буй орчны агаарын чанарт нөлөөлж буй аливаа сөрөг нөлөөллийг бууруулахын тулд дараах арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- Тээврийн хэрэгсэл, хүнд машин механизмын хөдөлгөөнөөс тоосжилт бий болох
- Баяжуулах орчмын талбайгаас тоосжилт бий болох
- Хүнд машин механизм засварын газар, машины зогсоол дахь машин, техникууд агаар орчныг бохирдуулах
- Хөрс болон элс тээвэрлэлтээс үүссэн тоосжилт, агаарын бохирдол үүсэх

IX.2. Усны нөөц, чанарт гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга

“Түм Их Эрхэд” ХХК-ийн усны менежментийн бодлогын хүрээнд уурхайн бүх үйл ажиллагаанд усыг зөв зохистой хэмнэлттэй хэрэглэх, усны хэрэглээг хамгийн бага

түвшинд хүргэх, усны дахин ашиглалтыг 80 хувиас дээш байлгах, мөн үйл ажиллагаа явуулж буй бүс нутгийн усны нөөц, чанарт учирч болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах, орон нутгийн иргэдийн хэрэглээний усны нөөц, чанарыг хэвээр хадгалахыг зорин ажиллана.

БОННУ-ийн дагуу усны нөөц, чанарт учирч болзошгүй дараах сөрөг нөлөөллүүдийг тодорхойлоод байна. Үүнд:

- Усны менежментийн төлөвлөлтийг зөв оновчтой гаргаагүйгээс уурхай үйл ажиллагаанд хэмнэлт, дахин ашиглахгүй ашигласнаар усны нөөц хомсдох, нөөцөд хохирол учрах
- Эргэлтийн усан санд усан толионоос ууршилт бий болж, усны алдагдал үүсэх
- Газрын доорх усыг ашигласнаар усны нөөц хомсдох, нөөцөд хохирол учирч болзошгүй
- Тунаах далан, эргэлтийн усан сангийн уснаас нэвчилт үүсэх болон далан сэтрэх зэрэг ослоос процессын ус алдагдаж, хөрсөөр дамжин газрын доорх усыг бохирдуулж болзошгүй

IX.3. Газрын хэвлийд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

Нарийны алтны шороон орд уурхайн үйл ажиллагаагаар газрын гадаргад овоолго үүсэж гадаргын хэлбэр дүрс өөрчлөгдөх, зам, байгууламж баригдаж газрын гадарга эвдэгдэх, ил уурхайн ашигт малтмал олборлолтын үйл ажиллагаагаар газрын гадарга, хэвлий ухагдаж хоосон орон зай (ухмал) бий болох, газрын гадаргын суулт үүсэх, тул газрын гадарга, хэвлийн эвдрэлийг аль болох бага хэмжээнд байлгах шаардлагатай. Баяжуулах орчмын талбай, эргэлтийн сан, ШТМ-ын агуулах, ШТС, ШТМ алдагдсанаар газрын гадарга, хэвлийг бохирдуулах сөрөг нөлөөллүүд үүснэ.

IX.4. Хөрсөн бүрхэвчид учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

Уурхайн үйл ажиллагаа, олборлолт, ашигт малтмал ашиглах, автозам байгуулах, ашиглах үед үүсэх дараах сөрөг нөлөөллүүдийг тодорхойлоод байна. Үүнд:

- Газар ашиглалтын үед хөрсөн бүрхэвч алдагдах
- Хуулсан шимт хөрсийг зүй зохистой хадгалаагаагүйгээс салхинд хийсэн, үржил шим алдагдах.

IX.5. Ургамлын аймаг, ургамлын нөмрөгт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

Уурхайн үйл ажиллагаа, тээврийн хөдөлгөөн, зөвшөөрөлгүй шороон зам ашигласнаас ургамлын нөмрөг нөлөөлөлд өртөж доройтох, дарагдах, устах эрсдэлүүдийг тооцсон байна.

IX.6. Амьтны аймагт нөлөөлөх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

Байгаль орчин, нийгмийн нөлөөллийн үнэлгээгээр Нарийны алтны шороон орд уурхайн үйл ажиллагааны улмаас амьтны аймагт үзүүлж болзошгүй дараах нөлөөллийг тодорхойлж, бууруулах арга хэмжээг төлөвлөсөн. Үүнд:

- Амьдрах орчны шууд хомсдол
- Уурхайн үйл ажиллагаанаас үргэж дайжихаас үүдсэн зэрлэг амьтдын амьдрах орчны шууд бус хомсдол

Х.1.1. Агаарын чанарын сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Хүснэгт 15. Агаарын чанарын сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, (төгрөг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Ил уурхайн олборлолт болон хүнд машин механизмын хөдөлгөөнөөс тоосжилт бий болох	Замын тоосжилтыг бууруулах зорилгоор усалгаа хийх	Уурхайн талбайн дотоод болон гадаад зам, кемп хүртэлх зэрэг бүх зам.	Нэгж усалгаа	500.4	6,448	3,226,579	Үйл ажиллагааны турш	Агаарын тухай хууль, MNS 4585:2016 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага MNS 5885:2008
2	Хөрс, элс тээвэрлэлтийн машин механизмын хөдөлгөөнөөс тоосжилт бий болох	Замаас үүсэх тоосжилтыг бууруулах зорилгоор замын засвар, арчилгаа хийнэ.	Хөрс, элс тээвэрлэлтэд ашиглагдаж буй замууд	Км	500,000	6.4	3,200,000	Сард нэг удаа	
3.	Тоосжилт болон бохирдуулагч хийн нөлөөгөөр орчны агаар бохирдох	Ажлын байрны агаарын чанарыг сайжруулах, тоосжилтыг бууруулах арга хэмжээ тогтмол авч усалгаа хийж байх;	Уурхайн хотхон	Нэгж усалгаа	500.4	1,000	500,400	Үйл ажиллагааны турш	Агаарын тухай хууль, MNS 4585:2016 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага Ажлын байрны агаарын эрүүл ахуйн шаардлага: MNS 4990:2010, MNS 0017-2-3-16:1998 MNS 5002:2000 Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуй. Шуугианы норм, аюулгүй ажиллагааны ерөнхий шаардлага MNS ISO 226:2003 Дуу чимээ- хэвийн норм, түвшний хэмжээMNS 5013:2009 MNS 5014:2009
4.		Уурхайн ухалт, ачилт буулгалтын цагийг хоногийн салхины горимтой уялдуулан зохион байгуулах	Ашиглалтын карьер болон гадаад овоолгын талбай	м/с	×	×	×	Салхи ихтэй өдөр	
5.		Хүнд механизмын хөдөлгүүрийн тохиргоо, үйлчилгээг тогтмолжуулах, хөдөлгүүрээс гарах утааны хэмжээг стандартын шаардлага хангах хэмжээнд байлгах арга хэмжээ авах;	Ашиглалтын болон хөрс, элс тээвэрлэлтийн машин механизм	мот. Цаг	×	×	×	500 мот. Цаг тутамд	
6.	Агаарын бохирдлын улмаас уурхай дахь ажлын нөхцөл, ажилчид болон нутгийн иргэдийн эрүүл мэндэд нөлөөлөх	Уурхайн карьер доторх болон түүнээс гарч буй замыг засаж байх	Уурхайн талбайн дотоод болон гадаад зам, кемп хүртэлх зэрэг бүх зам.	Км	×	×	×	Үйл ажиллагааны турш	
7.		Тоосноос эрүүл мэндээ хамгаалах нэг бүрийн хамгаалах хэрэгсэл, хүнсний нэмэлт бүтээгдэхүүнээр ажилчдыг хангах,	Нийт ажилчид	Нэгж норм	50.000	43	2,150,000	өдөрт нэг удаа	
8.	Нийт						9,076,979		

Х.1.2. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Хүснэгт 16. Усны нөөцөд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, (төгрөг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1.	Усны менежментийн төлөвлөлтийг зөв оновчтой гаргаагүйгээс уурхай үйл ажиллагаанд усыг урт хугацаанд хэмнэлт, дахин ашиглалтгүй ашигласнаар усны нөөц хомсдох, нөөцөд хохирол учрах	Байгаль орчныг хамгаалах, цэвэр усны нөөцийг хэмнэх зорилгоор үйлдвэрийн технологийн усан хангамжид хэрэглэгдэх ил уурхайн ашиглалтаар үүссэн шүүрлийн нуураас болон гүний худгаас усыг хуримтлуулж, цэвэршүүлэх замаар эргүүлэн ашиглах юм.	Элс угаан баяжуулах технологийн хэсэг	Ус ашиглалтын тоо хэмжээ, эргүүлэн ашиглах усны тоо хэмжээ	200,000	5	1,000,000	Сард нэг удаа	Нарийны алтны шороон орд алтны ордын ТЭЗҮ - д элс угаах технологийн тооцоог баримталж шаардагдах усны 20%-ийг цэвэр усаар сэлбэх ба 80%-ийг технологийн эргэлтийн усаар хангах юм.
2.		Усны зохистой ашиглалтын талаар сургалт явуулах	Үндсэн болон гэрээт компанийн шинэ ажилчид, болон зочид	Сургалтад хамрагдсан ажилчдын тоо	100,000	5	500,000	Жилийн турш, шинээр ажилд орж буй бүх ажилчид сургалтанд хамрагддаг	
3.	Эргэлийн сангийн уснаас нэвчилт үүсэх болон далан сэтрэх зэрэг ослоос процессын ус алдагдаж, хөрсөөр дамжин газрын доорх усыг бохирдуулж болзошгүй	Эргэлтийн сан болон тунаах нуурын далангийн, хяналт шинжилгээг мэргэжлийн байгууллагаар хийх	Эргэлтийн сан, Тунаах нуур	Усны хэмжсэн үзүүлэлтүүд	200,000	5	500,000	Сард нэг удаа	БОНБНУ, Компанийн дотоод журам, Усны менежментийн төлөвлөгөө
4.	Газрын доорх усыг ашигласнаар усны нөөц хомсдох, нөөцөд хохирол учирч болзошгүй	Технологийн усны хэрэглээнд хяналт тавих, элс угаах технологийн тооцоог баримталж шаардагдах усны 30%-ийг цэвэр усаар сэлбэх ба 70%-ийг технологийн эргэлтийн усаар	Эргэлтийн сан, Тунаах нуур	Усны хэмжилтийн цэгийн тоо, хэмжсэн үзүүлэлтүүд	Шууд тооцох боломж-гүй	Шууд тооцох боломж-гүй	2,000,000	Үйл ажиллагааны турш	“Усны тухай” хууль “Усан орчны чанарын үзүүлэлт. Ерөнхий шаардлага” MNS4586:1998

Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Нарийны алтны шороон орд ” нэртэй талбайд
2025 онд хэрэгжих байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

	хангах.							
Нийт						5,000,000		

Х.1.3. Хөрсөн бүрхэвчид учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ төлөвлөгөө

Хүснэгт 17. Газрын хэвлий, хөрсөн бүрхэвчид учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээнүүд

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, (төгрөг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Газрын гадарга, хэвлий эвдэгдэх, доройтох, нөлөөлөлд өртөх	Хяналтгүйгээр газар хөндөхөөс сэргийлж ажиллах.	Ил уурхайн ашиглалтын талбай	Га	10,000	2	429,800	Сард нэг удаа	Байгаль орчин. Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын ангилал MNS 5915 : 2008
2	Шингэн хаягдал нүхэн жорлонгоос шууд хөрс рүү нэвчиж хөрс бохирдуулах	Нүхэн жорлонг стандартын дагуу жорлон хэрэглэх	Уурхайн ажилчид	ш	1,000,000	2	2,000,000	Уурхайн ажил эхлэхийн өмнө	MNS 5924 : 2015. Нүхэн жорлон, угаадасны нүх. Техникийн шаардлага.
	Нийт						2,429,800		

Х.1.4. Ургамлын аймаг, ургамлын нөмрөгт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Хүснэгт 18. Ургамлын аймагт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, (төгрөг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1.	Ургамлын нөмрөг устаж, дарагдах, нөлөөлөлд өртөж доройтох	Ургамлын бүрхэвч, ховор ургамлын судалгааг талбай хэмжээнд хийж, ховор, нэн ховор ховор ургамлын тархалтын мэдээллийг бүртгэж, зураглал гаргах.	Ил уурхайн ашиглалтын талбай	Га	1000	219.4	219,400	Уурхайн үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө	МУ-ын Байгаль хамгаалах тухай хууль, 1995 МУ-ын Газрын тухай хууль, 2002 МУ-ын Газрын хэвлийн тухай хууль, 1998
2.		Ил уурхайн гадаад овоолго болон замын төлөвлөлтийг хийдээ ховор, нэн ховор ховор ургамлыг нөлөөнд өртүүлэлгүй төлөвлөх.	Ил уурхайн ашиглалтын талбай	Га	1000	42.98	42,980	Уурхайн үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө	Замын аюулгүй байдлын тухай монгол улсын хууль, Ил уурхайн аюулгүй ажиллагааны нийтлэг дүрэм
	Нийт						262,380		

Х.1.5. Амьтны аймагт учруулах сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Хүснэгт 19. Амьтны аймагт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, (төгрөг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1.	Дуу чимээ, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн, гэрлийн нөлөөгөөр байршиж буй газар нутгаасаа үргэх, дайжих; амьдрах орчны шууд хомсдол, хуваагдалд орох	Тээвэрлэлт хийх үед ховор амьтадын дуу чимээ, гэрлийн нөлөөгөөр үргээж дайжуулахгүй байх.	Хөрс, элс тээвэрлэлтэд ашиглагдаж буй замууд	Шууд тооцох боломжгүй	Шууд тооцох боломжгүй	Шууд тооцох боломжгүй	Шууд тооцох боломжгүй	Хөрс, элс тээвэрлэлт хийх үед	Амьтны тухай хууль ~Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль ~Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээ

Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Нарийны алтны шороон орд ” нэртэй талбайд
2025 онд хэрэгжих байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

2.	Амьтад тээврийн хэрэгсэлд дайруулах, хууль бус агнуур гэх мэтээр үхэж, хорогдох эрсдэлтэй	Хууль бусаар амьтан агнах, ургамал түүх, тэдгээрийн гаралтай түүхий эдийг тээвэрлэх, ашиглахыг хориглох тухай компанийн дотоод журмын хэрэгжилтийг хангах үүднээс үзлэг шалгалт хийх болон ажилчдад сургалт явуулах, мөн мэдээлэл өгөх	Хөрс, элс тээвэрлэлтэд ашиглагдаж буй замууд	Ш	100,000	5	500,000	Сард нэг удаа	Амьтны тухай хууль ~Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль ~Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээ
	Нийт						500,000		
	Арга хэмжээний нийт дүн						17,269,159		

нөөц 46.2м3, өсөлт 0.98м3, жилийн бүх дундаж өсөлт 10.1 сая м3 байна (Монгол орны байгаль, орчны төлөв байдлын тайлан 2018).

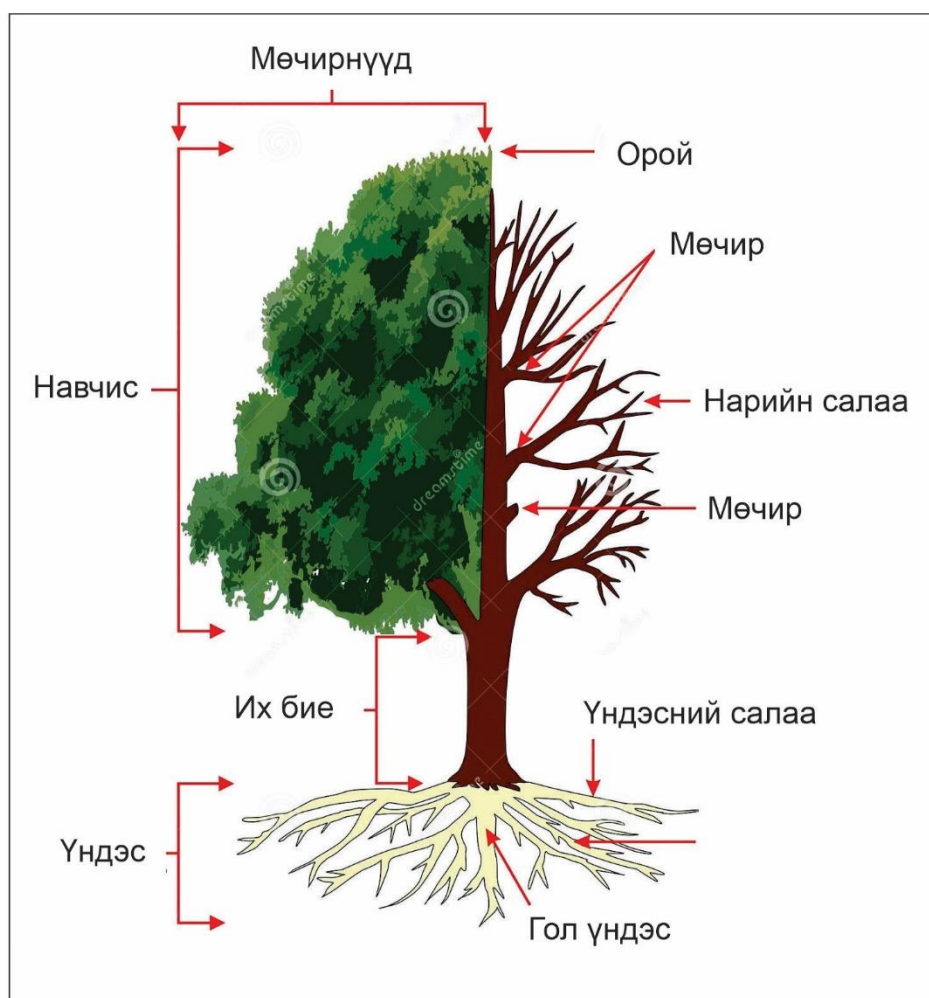
Х.2.1. Мод тарихын экологийн ач холбогдол

Агаарын бохирдлыг бууруулдаг байгалийн хамгийн чухал цэвэрлэх байгууламж бол ой мод юм. Ой мод нь дэлхийн шим салшгүй хэсгийг бүрдүүлж, манай гаргийн дулаарлын явцыг сааруулж хөрс, усыг тогтвортой байлгахад чухал үүрэг гүйцэтгэдэг. Нэг га ой мод сөөг нь 18 сая шоо метр агаарыг цэвэршүүлж, утаа униарын 35 хувь өөртөө шингээдэг. Ялангуяа навчит мод тоос шороог 20-70 хувь хүртэл өөртөө барьдаг байна.

Х.2.2. Мод, сөөг болон түүний бүтэц, зарим үүрэг

Мод нь үндэс, их бие, мөчир, навч гэсэн дөрвөн гол зүйлээс бүрдэнэ. Модны үндэс нь газрын хөрснөөс ус, чийг, эрдэс бодис, тэжээл авч их бие, навч мөчир рүүгээ дамжуулна. Мөчрүүд нь цэцэг навч болон үр жимс гаргана. Модны их бие нь холтсоор бүрхэгдсэн байдаг. Навч нь нарны гэрлийг хүлээн авах ба голдуу ногоон, улираас шалтгаалан шар, улаан гэх мэт өнгөтэй болох бөгөөд мөнх ногоон ч байдаг.

Зураг № 22. Модны үндсэн бүтэц

Х.2. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

“Түм Их Эрхэд” ХХК нь уурхайн үйл ажиллагааны эхэн шат болох ашигт малтмалын хайгуул, ил уурхайн малталт, олборлолтын явцад хөндөгдсөн газрыг үйл ажиллагааны явцад тасралтгүй нөхөн сэргээж байхаар дотоод журам, менежментийн төлөвлөгөөндөө тусган хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн. Нарийны алтны шороон орд нь “Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. Техникийн ерөнхий шаардлага-MNS 5917:2008” стандарт болон БОНХАЖ-ын сайдын 2015 оны А-138 дугаар тушаалын “Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газарт техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийх аргачлал”-ын дагуу 11.63 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж, 1 га талбайд шимт хөрсөөр хучилт хийж, 1 га талбайд биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж гүйцэтгэнэ. 2025 онд уурхайн ашиглалтын талбайд мод тарихгүй бөгөөд “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд уурхайн хотхонд 50 ш навчит модны тарьц болон суулгацаар тариалалт хийхээр хийхээр төлөвлөж байна.

Хүснэгт 20. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Нийт зардал, (төгрөг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Техникийн нөхөн сэргээлт	Тухайн нөхөн сэргээх талбайн газрын дээрх болон доорх хог хаягдал, элдэв үлдэгдэл материалаас цэвэрлэж, шимт болон шимэрхэг хөрсийг дэс дарааллаар нь буцаан дүүргэлт хийж, өнгөн хөрс дэвсэж хэлбэршүүлэх, самнах.	Га	11.63	×	30,730,841	9-10 сард	• MNS 5915:2008, • MNS 5917:2008, • MNS 17.5.1.19-92, Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газарт техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийх аргачлал (2015 оны А-138)

Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Нарийны алтны шороон орд ” нэртэй талбайд
2025 онд хэрэгжих байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

2.	Биологийн нөхөн сэргээлт	Уурхайн хотхонд 50 ш мод тарина.	Га	1	×	6,500,000	10 сард	• MNS 5915:2008, • MNS 5917:2008, • MNS 5918:2008, • MNS 17.5.1.19-92,
	Биологийн нөхөн сэргээлт (шимт хөрс)	Нөхөн сэргээлтийн үйл ажиллагааны техникийн үе шат бүрэн дуусаж, овоолгын болон талбайн хөрс чулуулаг тогтворжиж, нягтарсны дараа овоолгод хадгалж байсан шимт хөрсийг эргүүлэн байршуулах замаар эвдэрсэн газрын шимт хөрсөөр хучилт хийж, биологийн нөхөн сэргээлт хийнэ.	Га	1	×	-	10 сард	Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газарт техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийх аргачлал (2015 оны А-138)
	Нийт					37,230,841		

Х.3. Дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөө

Хүснэгт 21. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Биологийн олон янз байдлыг сайжруулах менежментийн арга хэмжээг тодорхойлох	Тусгай зөвшөөрлийн талбайн гадан талд эзэн холбогдогчгүй эвдрэлд орсон талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийж байгаль хамгааллын үйл ажиллагаа явуулах	Эвдэрсэн газрын бүртгэлд орсон газарт	1 га	5,000,000	5,000,000	10 сард	• MNS 5915:2008, • MNS 5917:2008, • MNS 17.5.1.19-92, Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газарт техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийх аргачлал (2015 оны А-138)
	Нийт					5,000,000		

Х.4. Түүх соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө

Хүснэгт 22. Түүх соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө

№	Нөлөөлөлд өртөх түүх, соёлын өв	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Археологийн болон Палеонтологийн дурсгал	Төслийн талбайд хийлгэсэн судалгаагаар Археологийн болон Палеонтологийн олдвор илрээгүй бөгөөд боловч Уурхайн ашиглалтын явцад түүх соёлын дурсгалт зүйлс илэрвэл “Соёлын өвийг хамгаалах тухай” хуулийн хүрээнд хэрэгжүүлэн ажиллахаар төлөвлөөд байна.	Олборлолтын үед түүх соёлын биет өв илэрвэл тухайн олдворын хүрээнд	×	×	×	Үйл ажиллагааны турш	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль
	Нийт					×		

Х.5. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө төлөвлөгөө

Хүснэгт 23. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Нөлөөлөлд өртөх иргэд	Нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн өртөг, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Уурхайн ойролцоо нутаглаж, амьдардаг иргэд	Энэ ажлын хүрээнд ямар нэгэн ажил төлөвлөөгүй боловч Уурхайн ашиглалтын явцад нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох зайлшгүй шаардлага гарвал тухай бүр хэрэгжүүлэн ажиллана гэж төлөвлөсөн.	Уурхайн нөлөөлөлд өртсөн, нүүлгэн шилжүүлэх айл өрхийн хэмжээгээр	×	×	×	Үйл ажиллагааны турш	×
	Нийт					×		

Х.6. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 24. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Аянга буух	Аянга, цахилгаантай ширүүн бороотой, хүчтэй салхи шуургатай үед гадаах ажлыг түр зогсоох	Уурхайн эдэлбэр газарт	×	×	×	Цаг агаарын онц үзэгдэлтэй үед	Ил уурхайн аюулгүй ажиллагааны нийтлэг дүрэм
2	Гал түймэр	Төслийн талбай болон уурхайн хотхонд байршуулсан гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгслийн бүрдлийг тогтмол шалгах. Бүх машин механизмд галын хор байршуулах. Гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх,	Ашиглалтын талбай болон уурхайн хотхон	10 удаа	100,000	1,000,000	Үйл ажиллагааны турш	MNS 5566:2020 MNS 4244-94 Галын аюулгүй байдал ерөнхий шаардлага; MNS 0639:2016 Гал түймэр унтраах, аврах тоног төхөөрөмж, багаж болон тээврийн хэрэгслийн нэр томьёо ба тодорхойлолт;

Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Нарийны алтны шороон орд ” нэртэй талбайд
2025 онд хэрэгжих байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

		эрсдэлийг бууруулах тэмдэг, тэмдэглэгээ мэдээлэх самбар зэргийг байршуулах.						
3	Хүний эрүүл мэнд муудах	Хүний эрүүл мэнд муудахад тухайн нөхцөлд хамгийн тохиромжтой газар руу нүүлгэн шилжүүлэхийг ажлыг зохион байгуулна.	Уурхайн талбайд	Тодорхойлох боломжгүй	Тодорхойлох боломжгүй	1,000,000	Үйл ажиллагааны турш	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль, 3, 4 дүгээр бүлэг
4	Гамшиг осол эрсдэл болох	Гамшиг осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө боловсруулан батлуулж мөрдөж ажиллана.	Төслийн талбайн хэмжээнд	Тодорхойлох боломжгүй	Тодорхойлох боломжгүй	3,000,000	Үйл ажиллагааны турш	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль, 5 дугаар бүлэг Аюулгүй ажиллагааны журам, Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль, 5 дугаар бүлэг, Замын хөдөлгөөний д үрэм Замын аюулгүй байдлын тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/, 3 дугаар бүлэг
	Нийт					5,000,000		

Х.7 Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

Х.7.1. Хог хаягдлыг бууруулах, дахин ашиглах, боловсруулах

Хог хаягдлын менежментийг амжилттай хэрэгжүүлэхийн үндэс нь ангилан ялгалт юм. Ангилан ялгаж байгаагийн давуу тал нь дахин ялгах шаардлагагүйгээр шууд дахин боловсруулах үйлдвэрт тушаах боломжтой болж байгаа явдал юм. Ангилан ялгахын тулд хог хаягдал гарах эх үүсвэр цэг бүрд тохирох төрлийн хогийн савнуудыг байрлуулав.

Уурхайн хотхонд ахуйн гаралтай хог хаягдлыг ангилан түр хадгалах хогийн саванд цуглуулав. Ахуйн болон хатуу хог хаягдлыг ангилсны дараа дахин ашиглах хатуу хог хаягдлыг тээвэрлэн хоёрдогч түүхий эд авдаг төвлөрсөн цэгт тушаахаар түр хадгалж байна.

Техникийн ашигласан тос маслыг битүүмжлэл сайтай саванд цуглуулан дахин боловсруулах үйлдвэрт тушаав. Бусад хатуу хог хаягдлыг ялган, зориулалтын саванд цуглуулан, тусгайлан тээврийн хэрэгслээр зөөж тогтоосон цэгт хаяв.

Зураг № 23. Уурхайн хог хаягдлын менежментийн зарчим

Төслийн талбайд үйлдвэрлэлийн бүхий л үе шатнаас гарах хог хаягдлыг хүрээлэн буй орчин, хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөлөл үзүүлэхгүй байх талаас анхаарч урьдчилан сэргийлэх, хязгаарлах, хамгаалах, дахин ашиглах арга хэмжээг төлөвлөж удирдлага зохион байгуулалтаар хангаж зохицуулан ажиллах нь чухал байдаг. Ингэснээр хог хаягдал үүсгэгч этгээд /ажилтан, албан хаагч, хэлтэс нэгж/-ийн хог хаягдлын зохистой хэрэглээг

хэвшүүлснээр хүрээлэн буй орчны бохирдлоос сэргийлэх, төслийн үйл ажиллагааны уялдаа холбоонд эерэг үр дүнтэй.

Х.7.2. Хог хаягдлын тооцоо, судалгаа

Баяжуулах технологиос үүсэх хаягдал:

Элс угаан баяжуулах цехийн технологи нь элсэнд байгаа ашигт эрдсийг гравитацийн аргаар ялгах учир түүнд янз бүрийн химийн урвалж бодис хэрэглэгдэхгүй. Угаах төхөөрөмжөөс хаягдалд ялгарч байгаа бүтээгдэхүүн нь 2-0.074 мм-ийн ширхэглэлтэй 0.1- 0.2 гр/мЗ-ний алтны агуулгатай булинга хаягдах учир хүрээлэн байгаа байгаль орчинд сөрөг нөлөөлөлгүй.

Ахуйн болон бусад хог хаягдал:

Уурхайд нийт 30 хүн ажиллах ба өдөрт нэг хүн 0.5 кг хог хаягдал гаргана гэж үзвэл өдөрт 15 кг жилд (100 хоног) 1500 кг ахуйн хог хаягдал үүсэхээр байна. Үүнийг ангилан ялгалт хийж тус тусад нь хуримтлуулж зохион байгуулалтад оруулах. Анхан шатны эх үүсвэрт нь ахуйн гаралтай хог хаягдлыг дахин ашиглагдах болон дахин ашиглагдахгүй төрлүүдээр ангилах хэрэгтэй.

Шингэн хаягдал: Төслийн хэмжээнд 30 хүн ажиллах бөгөөд эдгээр ажиллагсдад шаардагдах усны хэмжээг тодорхойлохдоо БОАЖСайдын 2015 оны 7-р сарын 30-ны өдрийн А/301 тоот тушаалын ус хэрэглээний нормоор унд ахуйд хоногт нэг хүн 30 л ус хэрэглэхээр заасныг үндэслэн гаргав.

Хийн хаягдал

Хийн хаягдал нь шатахуун буулгах, машин цэнэглэх үед болон орчны температурын нөлөөгөөр хүний буруутай үйл ажиллагаанаас болж автомашины банк, агуулах савнаас хальж асгарсан болон агуулах савны орчимд газрын гадарга дээр дуссан асгарсан, түлшний ууршилтаас үүсэх хий зэрэг болно.

Ажлын талбай орчимд хүнд болон хөнгөн даацын автомашин, механизмуудын утаа нь мөн хийн хаягдлын нэг гол үүсгүүр болох юм. Дараах хүснэгтэд автомашин асаалттай байх үеийн болон жолоодож байх үеийн агаарт ялгаруулж болох хийн хэмжээг авч үзье.

Хүснэгт 25. Автомашин асаалттай байх үеийн ялгаруулах хийн хэмжээ

Бохирдол	Автомашин асаалттай, сул зогсолттой байх үед	Машин хурдтай явж байх үед (60 км/цагаас дээш)	Машин тойргоор эргэх үед	Машины хурд саарч байх үед (60 км/цагаас доош)
СО (%)	4 – 9	< 1 – 8	1 - 7	2 – 9
НС, С6Н14 (ppm)	500 – 1000	50 – 80	200 – 800	3000 – 12 000
NOx (ppm)	10 – 50	1000 – 4000	1000- 3000	5 – 50

Х.7.3. Аюултай хог хаягдал-техникийн тос

МУ-ын Хог хаягдлын тухай хууль “Аюултай хог хаягдал” гэж тэсрэмтгий, шатамхай, урвалын идэвхтэй, исэлдүүлэгч, агаар болон устай харилцан үйлчилж хортой хий ялгаруулдаг, халдвартай, идэмхий, хүн амьтанд богино болон удаан хугацаанд хортой нөлөөлөл үзүүлдэг, байгаль орчинд хортой шинж чанартай, устгасны дараа аюултай шинж чанартай ялгарал үүсгэдэг хог хаягдлыг хэлнэ гэж заажээ.

Машин механизмын засвар үйлчилгээ тос маслыг солихдоо хөрсөнд тос масло асгарахаас сэргийлж цементэн засварын талбай дээр битүүмжлэл сайтай саванд хаягдал тосыг хуримтлуулна. Хаягдал тосыг уурхайн талбайд 1 цэг дээр цуглуулах бөгөөд эдгээр нь бусад энгийн болон аюултай хаягдалтай холилдохгүй цуглуулахаар төлөвлөгдсөн талбай байна. Уг талбайн шалыг цементээр цутгаж хаягдал тос хөрсөнд нэвчихээс сэргийлсэн.

Нарийны алтны шороон орд нь уурхайн нь үйл ажиллагаандаа химийн бодис хэрэглэхгүй бөгөөд уурхайн техникийн хаягдал ажилласан тосыг өөр хоорондоо холилдохгүй, хүрээлэн буй орчинд бохирдол үүсгэхгүй нөхцөлд түр хадгалах бөгөөд хуримтлагдсан “Ахуй Мандал” үйлдвэрт тушаана. Техникийн хаягдал ажилласан тосыг байгаль орчинд сөрөг нөлөө учруулахуйц аюултай хог хаягдал бөгөөд үүнийг байгальд ээлтэй байдлаар дахин боловсруулах нь хамгийн зөв шийдэл юм.

“Ахуй Мандал” үйлдвэр нь төрөл бүрийн автомашины хаягдал дугуй, резин, хуванцар, уул уурхайн техник хэрэгсэл болон автомашины хаягдал тос, тосол буюу ажилласан тосыг боловсруулж, чанар, стандартын шаардлага хангасан дизель түлш, бензин үйлдвэрлэлийг дотооддоо нэвтрүүлжээ.

Дээр дурдсан хаягдал дугуй, резин, хуванцар, уул уурхайн техник хэрэгсэл авто машины ажилласан тос зэргийг шатааж, ил хаяхад байгаль орчныг маш ихээр бохирдуулдаг бөгөөд энэ төрлийн хог хаягдал нь аюултай хог хаягдалд тооцогддог. Тэгвэл уг үйлдвэр эдгээр хог хаягдлыг байгаль орчинд хоргүй технологиор дахин боловсруулж, байгаль орчинд ээлтэй хоёрдогч түүхий эд үйлдвэрлэж байна. Монголдоо үйлдвэрлэж буй дизель түлш нь евро-4 стандартын, тослог чанар, титаны тоо өндөртэй тул авто машиныг илүү хүчтэй болгох, эд ангид сайн гэдгээрээ давуу талтай юм байна.

Х.7.4. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжүүлэх арга хэмжээ

Хүснэгт 26. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Ахуйн	Хог хаягдлын эх үүсвэр бүрд хог хаягдлыг ангилан ялгаж хаях зориулалтын хогийн сав байрлуулах. Ангилсан хог хаягдлыг сумын төвлөрсөн хогийн цэгт хаях.	Уурхайн талбайд	Тн	10,000	7.5	300,000	Үйл ажиллагааны турш	MNS 5850:2008 Хог хаягдлын тухай хууль
		Хог хаягдлыг кодчилсон жагсаалтын дагуу тухай бүрд нь хөтөлж, бүртгэх.	Уурхайн талбайд	×	×	×	100,000	Үйл ажиллагааны турш	Хог хаягдлын тухай хууль. БОАЖС-ын 2018 оны А/428 дугаар тушаал
2	Үйлдвэрийн	Хаягдал дугуйг өөрсдийн хэрэгцээнд дахин ашиглах, шаардлагатай бол орон нутгийн хэрэгцээнд өгөх	Уурхайн талбайд	×	×	×	50,000	Үйл ажиллагааны турш	Хог хаягдлын тухай хууль
		Хэрэглэсэн шатах тослох материалыг УБ хотын Багахангай дүүрэгт “Ахуй мандал” хаягдал тос боловсруулах үйлдвэрт тушаах	Уурхайн талбайд	Л	1,000	800	800,000	Жилд 2 удаа	Хог хаягдлын тухай хууль. БОАЖС-ын 2018 оны А/428 дугаар тушаал
3	Аюултай	Одоогоор манай улсад аюултай, хортой хог хаягдал устгах үйлдвэр байхгүй байгаа учир Аюултай хаягдлыг “Аюултай хог хаягдал тээвэрлэх, цуглуулах, хадгалах, дахин боловсруулах, устгах” журмын хэрэгжилтийг хангаж ажиллана.	Уурхайн талбайд	Кг	1,000	500	500,000	Жилд 2 удаа	Хог хаягдлын тухай хууль. БОАЖС-ын 2018 оны А/428 дугаар тушаал
	Нийт						1,750,000		

Х.8. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Хүснэгт 27. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Агаарын чанар							
	СО (Нүүрстөрөгчийн дутуу исэл) NO ₂ (Азотын давхар исэл) SO ₂ (Хүхэрлэг хий) Тоос (PM ₁₀ , PM _{2.5}) Дуу шуугиан	1. Тээврийн гол замын орчим, зайн алслалтаар салхин доод талд 2. Ил уурхайн талбай 3. Уурхайн тосгон 4. Баяжуулахын талбай	5, 9-р сард жилд 2 удаа. Үйл ажиллагаа явагдаж байгаа үед хийх	2 удаа	100,000	200,000	Агаарын чанарын бага оврын станц	MNS 4585 : 2007 MNS 5885 : 2008 MNS 4990 : 2000 MNS 4968 : 2000 MNS 4994 : 2000 MNS 12.1.06 : 1988 MNS 12.4.005 : 1985 Агаарын тухай хууль
2	Хөрсөн бүрхэвч							
	Хөрсний механик бүрэлдэхүүн хими, физикийн шинж чанар Нефтийн бүтээгдэхүүн Хүнд металл Pb, Cd, Hg, Cr, Zn, Co,	1. Автомашины зогсоол 2. Хог хаягдлын талбай 3. ШТМ-ын агуулах 4. Ил уурхайн талбай 5. Нөлөөллийн бүсээс гаднах талбай буюу хяналтын цэг	5, 9-р сард жилд 2 удаа. Үйл ажиллагаа явагдаж байгаа үед хийх	2 удаа	150,000	300,000	Хөрсөнд дээжийн шинжилгээ, хүнд металлын бохирдол зэрэг шинжилгээ хийнэ.	MNS 5850 : 2008 MNS 3298-90; өнгөн хөрсний 0-50, 0-100 см-ийн гүнээс дээжийг авна.
3	Ус орчин							
	Анион, катион Ерөнхий үзүүлэлтүүд Бактериологи Хүнд металл Hg, As, Co, Pb, U, Cu, CN, Zn	Ундны уснаас, ойр орчмын худгаас	5, 9-р сард жилд 2 удаа. Үйл ажиллагаа явагдаж байгаа үед хийх	2 удаа	50,000	100,000	Усны шинжилгээ жилд 2 удаа /Дээжийг ундны уснаас, ойр орчмын худгаас авна.	MNS 900 : 2005 MNS 4943 : 2011 MNS 6148 : 2010 MNS 4586 : 1998
4	Амьтан							
	Амьтдын зүйлийн бүрэлдэхүүн, тоо толгой (нягтшил), тархалт, байршил, шилжилт хөдөлгөөн	Төслийн талбай, түүний ойролцоо	Үйл ажиллагааны турш	Тодорхойлох боломжгүй	×	50,000	Амьтдын тоо толгой тархалт, байршил, шилжилт хөдөлгөөн зэргийг ажиглан бичнэ.	Амьтны тухай хууль Ажиглах болон дээж талбайн тооллого Цэгэн ажиглалт, трансектийн аргууд

Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Нарийны алтны шороон орд ” нэртэй талбайд
2025 онд хэрэгжих байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

5	Ургамлын нөмрөг						
	Ургамлын төрөл зүйл, бүрхэц %, бодгалиудын тоо, Ургамлын дундаж өндөр, газрын гадаргуугаас дээших ургамлын биомасс, кг/га ...гэх мэт.	Тусгай зөвшөөрөлтэй талбай болон төслийн нөлөөллийн талбай	Ургамлын хяналт шинжилгээг мониторингийн 3-5 цэгт	2 удаа	50,000	100,000	Бичиглэл хийх, ургацын дээж авах
						750,000	
	Нийт						

Х.9. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

Хүснэгт 28. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв (төгрөг)	Хэрэгжүүлэх хуваарь			Хариуцсан албан тушаалтан	Тайлбар
			2022он				
			Сар	Сар	Сар		
	1	2	3	4	5	6	7
1	Төслийн сөрөг нөлөөлөлд өртөж болзошгүй нутгийн иргэд, орон нутгийн байгууллагын оролцоог хууль тогтоомжид заасан хүрээнд аль болох өргөн хангах, тэдэнд ойлгомжтой бөгөөд үнэн зөв, бодит мэдээллийг өгч санал бодлыг судлан үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлж ажиллах.	500,000	8-р сар	9-р сар	10-р сар	БО мэргэжилтэн	“Байгаль хамгаалах тухай” хууль, “Байгаль орчныг хамгаалах тухай” хуулийн 10.1 дэх заалт, БОНХС-ын 2013 оны А-126 тоот тушаал
	Нийт	500,000					

Х.10. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

Хүснэгт 29. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө

№	БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
	1	2	3	4	5	6	7
1.	Нөхөн сэргээлтийн ажлыг хүлээн авах ажлын хэсэгт	Presentation powerpoint болон танилцуулгын материал.	Төслийн үйл ажиллагаагаар уурхайн ойролцоох малчдын амьдрал ахуй, эрүүл мэнд, нийгэмд үзүүлж байгаа эерэг, сөрөг нөлөө, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, багасгах чиглэлээр хэрэгжүүлбэл зохистой арга хэмжээ	Жилд 1 удаа	500,000	БО мэргэжилтэн	Багийн төв
	Нийт				500,000		

Х.11. БОМТ-ний төсвийн нэгтгэл

Хүснэгт 30. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний төсвийн нэгтгэл

Д/д	Хөрөнгийн зориулалт	Хэмжих нэгж	Төлөвлөсөн зардлын хэмжээ /төгрөг/	Хугацаа
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	төгрөг	17,269,159	2025 он
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	төгрөг	37,230,841	2025 он
3	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	төгрөг	5,000,000	2025 он
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	төгрөг	×	×
5	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	төгрөг	×	×
6	Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	төгрөг	5,000,000	2025 он
7	Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	төгрөг	1,750,000	2025 он
8	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	төгрөг	750,000	2025 он
9	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	төгрөг	500,000	2025 он
10	Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө	төгрөг	500,000	2025 он
	Дүн		68,000,000	